

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МУРАВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 657.8:004

**МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ПРИ
КОМП'ЮТЕРНО-КОМУНІКАЦІЙНІЙ ФОРМІ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора економічних наук

Тернопіль – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор економічних наук, професор
Крупка Ярослав Дмитрович,
Тернопільський національний економічний університет, професор кафедри обліку і оподаткування підприємницької діяльності

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Кузнецова Світлана Анатоліївна,
ДВНЗ «Університет банківської справи»,
проректор з навчально-методичної роботи

доктор економічних наук, професор
Лаговська Олена Адамівна,
Житомирський державний технологічний університет, декан факультету обліку і фінансів

доктор економічних наук, професор
Осмятченко Володимир Олександрович,
Університет державної фіскальної служби України, завідувач кафедри бухгалтерського обліку

Захист відбудеться «28» травня 2019 р. об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46009 м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «26» квітня 2019 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
к. е. н., доцент**

І. Я. Омецінська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Формування інформаційного суспільства та цифрової економіки створює нові можливості для розвитку бізнесу на основі використання технологій обробки і передачі інформації. Як частина глобального інформаційно-економічного простору Україна увійшла в чергову фазу технологічного розвитку, характерною рисою якої є злиття автоматизованого виробництва, збору облікових даних і виробничих технологій в єдину саморегульовану систему. Визначальним чинником економічної успішності суб'єктів господарювання, національної та глобальної економіки є застосування комп'ютерно-комунікаційних технологій. Активне використання мобільних пристроїв, розвиток криптовалют, «хмарних» сервісів обробки інформації, електронні комунікації якісно змінюють діяльність сучасних підприємств. Для ефективного управління суб'єктами господарювання необхідна якісна облікова інформація, що визначає важливість та актуальність бухгалтерського обліку на всіх етапах розвитку суспільної формації.

Удосконалення електронних комунікаційних процесів у суспільстві та економіці активізують нові вимоги до системи обліку. Для запобігання втраті інформаційної цінності та захисту від інформаційних загроз необхідно адаптувати систему обліку адекватно до економічних і технологічних змін внутрішнього та зовнішнього середовищ підприємств. Прискорений технологічний розвиток зобов'язує облікових та управлінських фахівців до перманентного оновлення знань і вмінь, комплексного поєднання знань щодо економічної інформатики, технологій обробки і передачі даних, моделювання економічних процесів та інтерпретації інформації.

Проблематика бухгалтерського обліку, дослідження технологій обробки та передачі інформації з використанням міждисциплінарного підходу присутні у наукових працях багатьох зарубіжних учених, таких як Н. Андреас, М. Вазархелій, К. Вілкін, Ю. Вонг, М. Грандлунд, В. М. Давидов, Г. В. Емуранов, В. І. Ісаков, В. Б. Івашкевич, З. В. Кирьянова, О. Коган, Д. Кембел, А. К. Марченко, К. П. Нарібаєв, В. Ф. Палій, В. І. Подольський, Я. В. Соколов, Б. Туттл, О. Югітбасіоглу, а також вітчизняних науковців – К. В. Безверхого, М. М. Бенька, М. Т. Білухи, Ф. Ф. Бутинця, В. В. Євдокимова, В. П. Завгороднього, З.-М. В. Задорожного, С. В. Івахненкова, М. В. Корягіна, Я. Д. Крупки, С. А. Кузнецової, Ю. А. Кузьмінського, П. О. Куцика, О. А. Лаговської, С. Ф. Легенчука, М. Р. Лучка, В. О. Осмятченка, О. М. Петрука, М. С. Пушкаря, Н. М. Хорунжак, М. М. Шигун та інших.

Відаючи належне здобуткам науковців, слід зазначити, що не всі проблемні питання щодо ролі комунікаційних процесів у комп'ютеризованому обліку отримали комплексне вирішення. Актуальними є дослідження перспектив розвитку комп'ютерно-комунікаційних технологій, що суттєво впливають на теорію, методологію, методику та організацію обліку з метою забезпечення його фундаментальної ідентичності та наукової самодостатності. Існує нагальна необхідність в удосконаленні форми обліку відповідно до потреб цифрової економіки з орієнтацією на активізацію електронних

комунікаційних процесів в економіці та суспільстві. Потреба в оптимізації обліково-комунікаційних процесів визначила актуальність теми дисертаційної роботи, окреслила її мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету за держбюджетними темами: «Концепція розвитку бухгалтерського обліку в глобальному інформаційному суспільстві» (номер держреєстрації 0114U001087); «Концепція розвитку управлінського обліку в транснаціональних корпораціях» (номер держреєстрації 0117U000411); а також за темами: «Дослідження та гармонізація системи бухгалтерського обліку і контролю як інформаційного ресурсу для менеджменту» (номер держреєстрації 0111U010354); «Стан та перспективи розвитку системи бухгалтерського обліку та оподаткування в умовах глобалізації» (номер держреєстрації 0117U000147); «Формування облікової політики в частині організації управлінського обліку у ТзОВ «ТЕРНОПІЛЬ-МАЗСЕРВІС» ЛТД» (номер держреєстрації 0113U004327); «Концепція організації автоматизованого фінансового та управлінського обліку на ТзОВ «ПУСК і НАЛАДКА» (номер держреєстрації 0115U001608); «Концепція організації фінансового та управлінського обліку в умовах їх автоматизації на ТзОВ «Сахара» (номер держреєстрації 0114U005049). У межах виконання науково-дослідних робіт автором особисто підготовлено пропозиції з удосконалення теоретичних і прикладних положень обліку діяльності підприємств в умовах використання комп'ютерно-комунікаційних технологій.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є удосконалення методологічних, організаційних та прикладних положень обліку з позиціонуванням його нової комп'ютерно-комунікаційної форми, що базується на сучасних засобах реєстрації та обробки інформації, електронних комунікаціях із внутрішніми і зовнішніми користувачами. Для досягнення визначеної мети сформовано й послідовно вирішено такі завдання:

- ідентифікувати поняття і здійснити класифікацію комунікацій для встановлення їхнього значення у системі обліку та окреслення способів подолання комунікаційних перешкод;
- вивчити історичний розвиток комунікаційних технологій облікового призначення та обґрунтувати перспективні напрями розвитку системи обліку;
- удосконалити понятійно-категорійний інструментарій обліку для розкриття семантичного змісту дефініцій в умовах застосування інноваційних технологій обробки і передачі облікової інформації;
- дослідити еволюцію форм обліку з позиції розвитку ефективних комунікаційних зв'язків з різними учасниками інформаційного процесу;
- виокремити критеріальні риси, що ідентифікують комп'ютерно-комунікаційну форму обліку та дають змогу обґрунтувати її принципові відмінності від інших облікових форм;

- сформувати фундаментальні положення комп'ютерно-комунікаційної форми обліку з визначенням їхнього впливу на облікові принципи і функції;
- обґрунтувати об'єктивну необхідність і шляхи трансформації методології обліку в умовах застосування комп'ютерно-комунікаційної техніки;
- адаптувати облікові процеси щодо розрахунків з контрагентами до вимог цифрової економіки через формування інтегрованого інформаційного середовища ділових комунікацій;
- оптимізувати методику обліку цифрової готівки та криптовалют як особливого виду електронних грошей відповідно до організаційних реалій їхнього одержання та використання;
- удосконалити алгоритм обліку й контролю відпрацьованого часу та його оплати на основі автоматичної ідентифікації працівників на місцях перебування за виробничим обладнанням і у функціональних приміщеннях підприємства;
- сформувати методичні положення обліку і контролю спожитих підприємствами енергоресурсів (води, газу, електроенергії) з використанням автоматизованих лічильників;
- систематизувати організаційні варіанти обліку при комп'ютерно-комунікаційній формі з метою їхньої оптимізації;
- виявити трансформаційні тенденції у функціональних обов'язках облікових фахівців в умовах комп'ютеризації;
- удосконалити структуру облікової політики підприємства при застосуванні комп'ютерно-комунікаційних технологій з визначенням її організаційних, технічних і безпекових положень.

Об'єктом дослідження є процес використання комп'ютерно-комунікаційних технологій для збору, обробки і передачі облікової інформації.

Предмет дослідження – сукупність методологічних, методичних, організаційних та прикладних положень обліку з використання комп'ютерних технологій та електронних інформаційних комунікацій в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дисертації є загальнонаукові, спеціальні та емпіричні методи пізнання досліджуваних явищ і процесів. Для досягнення визначеної мети використано комплекс загальнонаукових методів (аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування) і методичних прийомів (систематизація, узагальнення, огляд, порівняння) з метою формування фундаментальних положень комп'ютерно-комунікаційної форми обліку. Історичний і логічний методи, системний підхід, а також метод наукової абстракції застосовані при формулюванні понятійно-термінологічного апарату у процесі дослідження ретроспективного позиціонування комунікацій, їхньої класифікації та етапів реалізації в системі обліку. При розробці деталізованих методик комп'ютеризованого обліку використано метод алгоритмізації; новаторських підходів до трансформації методології обліку із застосуванням комп'ютерно-комунікаційних технологій – процесний аналіз; пропозицій щодо формування комунікаційно-безпекових регламентів облікової політики – контекстний аналіз; архітектоніки та макетів інтегрованої

електронної звітності – метод моделювання і візуалізації; варіантів організації комп'ютеризованого обліку – порівняльний аналіз.

Інформаційною базою дослідження є нормативно-правові документи, що регулюють бухгалтерський облік в Україні, Міжнародні стандарти фінансової звітності, результати наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців щодо комп'ютеризації обліку, матеріали науково-практичних конференцій, офіційні видання національних і міжнародних регуляторів, спеціалізовані фахові Інтернет-сайти, облікова інформація та звітність підприємств і їх об'єднань, офіційні статистичні дані.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні концепції комп'ютерно-комунікаційної форми обліку та визначенні її методологічних, методичних та організаційних положень з метою ефективного управління підприємствами в умовах розвитку комп'ютерних технологій та електронних інформаційних комунікацій. Основними положеннями наукової новизни є:

вперше:

- дано комплексне теоретичне обґрунтування нової комп'ютерно-комунікаційної форми бухгалтерського обліку, еволюційним каталізатором якої визначено розвиток комунікаційних технологій і трансформацію комунікаційних процесів в економіці та суспільстві, що дало змогу удосконалити трактування форми обліку як системи алгоритмів обробки і передачі облікової інформації, спеціалізованого програмного забезпечення, баз облікових даних, комунікаційних каналів передачі облікової інформації різними учасниками інформаційного процесу;

- виокремлено основні критеріальні риси комп'ютерно-комунікаційної форми обліку, а саме: електронне документування та реєстрація господарських операцій; дистанціонування обробки облікових даних; забезпечення діалогового режиму в процесі формування та опрацювання облікової інформації; використання інтегрованих баз даних та інформаційних сервісів з розподіленим доступом користувачів; мінімізація суб'єктивних чинників та впливу людського чинника на облікові процеси; делегування реалізації облікових робіт стороннім інституціям та «хмарним» сервісам; забезпечення перманентності при одержанні облікової інформації та формування інтегрованої звітності, що забезпечило її ідентифікацію та обґрунтування принципових відмінностей від інших облікових форм;

- сформовано фундаментальні положення комп'ютерно-комунікаційної форми обліку в умовах удосконалення електронних комунікацій, зокрема: дистанційність, повна автоматизація збору даних, перманентність, бездокументна реєстрація даних, дерегламентація облікових структур, делегування реалізації облікових робіт, вільна періодичність обробки інформації, інтеграція баз даних та інформаційних середовищ, розподілений доступ до інформації, уніфікація, мобільність працівників, що дало змогу дослідити трансформацію облікових принципів і функцій під впливом застосування комп'ютерно-комунікаційних технологій;

удосконалено:

– понятійно-термінологічний інструментарій із введенням понять «комп'ютерно-комунікаційні технології» та «комп'ютеризована система обліку» замість «інформаційно-комунікаційні технології» й «автоматизована система обліку», що, на відміну від існуючих дефініцій, охопить комунікаційні, інтеграційні та безпекові процеси і дасть змогу оптимізувати національну термінологічну практику;

– теоретичне обґрунтування доцільності трансформації методології обліку при комп'ютерно-комунікаційній формі через реалізацію практичних аспектів: повністю автоматизованого збору облікових даних та електронного документування господарських операцій; перманентної інвентаризації активів з використанням механізмів само- та радіоідентифікації; одночасної варіативної оцінки об'єктів обліку за різними методами, валютами, вимірниками та з використанням інформації з мережі Інтернет; автоматизованого калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) з широким використанням нормування; застосування принципів штучного інтелекту у формуванні облікових записів та передачі інформації зацікавленим особам; інтеграції та візуалізації інформації бухгалтерського обліку з нефінансовою інформацією в єдиних електронних звітних документах з наданням розподіленого доступу, що дало змогу встановити вплив комп'ютерно-комунікаційних технологій на удосконалення методів обліку;

– облікове відображення первісного одержання (майнінгу) та подальшого обігу цифрової готівки та криптовалют на запропонованому рахунку 32 «Електронні гроші» з використанням облікової інформації з інтегрованої системи, яка об'єднує комунікаційні технології блокчейн, «Інтернет-банк» та «Клієнт-банк» для проведення безготівкових платежів криптовалютами, електронними грошима, коштами на рахунках в банку з їхньою вільною конвертацією та забезпеченням інформаційного обміну між учасниками розрахункових операцій, що, на відміну від існуючої практики, відповідає організаційним і функціональним реаліям розрахунків криптовалютами;

– алгоритм комп'ютеризованого обліку трудових показників діяльності на засадах автоматичної ідентифікації працівників за картами доступу, відбитками пальців у поєднанні з відеонаглядом із використанням деталізованої калькуляційної одиниці (хвилини) з метою моніторингу перебування персоналу на робочому місці та виконання функціональних обов'язків, що на відміну від традиційної системи пропуску на територію підприємства сприятиме посиленню контролю за використанням робочого часу та оплатою праці;

– методику обліку споживання енергоресурсів (води, газу, електроенергії) з використанням інформації з автоматизованих лічильників, що, на відміну від традиційної методики обліку отриманих комунальних послуг, дає змогу перейти на ефективний калькуляційний вимірник – обсяг спожитого ресурсу з метою автоматизованого формування облікових записів щодо виникнення та розподілу витрат на придбання енергоресурсів, а також сприяє організації оперативного та достовірного інформаційного обміну між

учасниками ринку комунальних послуг й удосконаленню механізму контролю за їхньою оплатою;

набули подальшого розвитку:

– обґрунтування теоретичної бази облікових комунікацій щодо: складових процесу передачі інформації (відправник, кодування даних, інформаційне повідомлення, канал передачі інформації, декодування, одержувач і механізм зворотного зв'язку); класифікації організаційних комунікацій за критеріями рівня взаємодії, засобу передачі, формалізованості, ієрархічності управління, синхронності та спрямованості; функціонального місця комунікацій у системі обліку на внутрішньосистемному, міжсистемному та зовнішньому рівнях, що забезпечило вироблення способів подолання інформаційних, психологічних, організаційних, технічних та економічних комунікаційних перешкод у комп'ютеризації обліку;

– дослідження наукового позиціонування комунікаційних процесів у системі обліку в напрямі розвитку теорії міжсистемних комунікацій, актуалізації зворотного зв'язку, електронного документування та документообігу, діалогової взаємодії «людина-комп'ютер», інтеграції обліку, формування єдиних баз даних, об'єднання технічних пристроїв у мережі, централізації / децентралізації обробки облікової інформації, що дало змогу обґрунтувати на цій основі перспективні напрямки удосконалення обліку відповідно до нових технологічних трендів розвитку економіки й суспільства, зокрема таких: машинне навчання і штучний інтелект, «розумні» додатки для телекомунікаційних пристроїв, інтернет-речей, «хмарні» обчислення, доповнена і віртуальна реальність, цифрові двійники об'єктів, блокчейн, системи чат-спілкування, адаптивні системи безпеки, інтегровані електронні платформи;

– формування глобального інтегрованого інформаційного середовища ділових комунікацій на основі єдиної бази даних про суб'єкти господарювання, договори на поставку товарів (робіт, послуг), дебіторську і кредиторську заборгованості та грошові розрахунки з наданням доступу до неї: контрагентам; державним контролюючим інституціям з метою контролю за нарахуванням і сплатою податків; банківським і факторинговим установам для залучення фінансових послуг щодо покриття кредиторської та дебіторської заборгованості; незалежним судовим органам при порушенні умов або невиконанні договірних відносин; бюджетним установам щодо участі в оголошених тендерах на здійснення закупівель, що сприятиме переходу суб'єктів господарювання на дистанційні безпаперові бізнес-комунікації;

– систематизація актуальних для комп'ютерно-комунікаційної форми обліку варіантів організації бухгалтерської служби при поєднанні динамічно-мережевого та проектно-матричного підходів до забезпечення діяльності за критеріями: адаптація (пристосування до умов діяльності підприємства та вимог користувачів інформації), комплексність (охоплення ділянок обліку, які підлягають автоматизації), повнота (вплив людського чинника на виконання обчислень), централізація (присутність центрових і відцентрових тенденцій в обробці даних), «хмарність» (застосування «хмарних» технологій у реалізації комунікацій), делегованість (передача обліково-контрольних повноважень

стороннім фірмам), що сприятиме оптимізації організаційних процесів у системі обліку підприємств;

- напрями розширення функціональних обов'язків облікових фахівців в умовах запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку щодо: постановки завдань для комп'ютеризованої системи обліку; розробки та удосконалення програмно-технічного забезпечення спільно з інженерами-програмістами; адаптації системи обліку відповідно до змін нормативно-правових документів; контролю за коректністю та ефективністю системи автоматизованої обробки та передачі інформації; налагодження ефективних інформаційних внутрішніх і зовнішніх комунікацій; участі в організації кіберзахисту підприємства з метою забезпечення його інформаційної безпеки, що дасть змогу удосконалити зміст посадових інструкцій та оптимізувати розподіл функціональних обов'язків облікових працівників;

- структура облікової політики з виокремленням її організаційних, методичних, технічних і безпекових положень у діяльності суб'єкта господарювання, які безпосередньо впливають на комунікаційні процеси, що сприятиме виробленню комунікаційно-безпекових регламентів з урахуванням підприємствами змін внутрішнього та зовнішнього середовищ в умовах цифрової економіки та інформаційного суспільства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в науковій обґрунтованості та прикладній спрямованості пропозицій автора щодо розвитку теорії, методології, методики та організації обліку при комп'ютерно-комунікаційній формі. Основні теоретико-методологічні та організаційно-практичні розробки, викладені у дисертації, використані у діяльності державних контролюючих інституцій, громадських об'єднань, суб'єктів господарювання, у навчальному процесі вищих навчальних закладів. Зокрема:

- результати наукових досліджень щодо удосконалення обліку з використанням комп'ютерно-комунікаційних технологій застосовані Українською асоціацією сертифікованих бухгалтерів і аудиторів при розробці програм та методичного забезпечення для удосконалення професійних знань бухгалтерів і аудиторів України (довідка № 08/02/19-1 від 8 лютого 2019 р.);

- пропозиції щодо розвитку комп'ютерно-комунікаційної форми бухгалтерського обліку впроваджені Тернопільським управлінням Головного управління Державної фіскальної служби України в Тернопільській області при реалізації електронних комунікаційних зв'язків з підприємствами – платниками податків (довідка № 339/10-5/19-00-54-02 від 7 лютого 2019 р.);

- пропозиції щодо організації автоматизованого збору, реєстрації та обробки облікових даних про виробничі процеси на підприємстві, застосування яких сприятиме ефективній організації комп'ютеризованого обліку, регламентації комунікаційних потоків інформації, виробленню дієвої облікової політики, апробовані у ТзОВ «Микулинецький Бровар» (довідка № 17 від 20 вересня 2018 р.);

- порядок автоматизації облікових процесів, формування системи електронних комунікацій між обліковими фахівцями структурних підрозділів, побудови оптимальної організаційної структури автоматизованої бухгалтерії

використані при організації бухгалтерської служби ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (довідка № 202 від 5 жовтня 2018 р.);

– інформаційно-функціональні схеми електронних комунікацій у системі обліку підприємства в умовах застосування «хмарних» сервісів, делегування облікових функцій та інтернет-технологій; автоматизованого обліку та управління транспортними потоками підприємства з використанням системи глобального позиціонування; обробки облікових даних з технологічних датчиків виробничого обладнання застосовується у діяльності ТзОВ «Пивоварня «Опілля» (довідка № 267 від 22 жовтня 2018 р.);

– рекомендації щодо надання дистанційних інформаційних послуг з використанням інтренет-технологій, «хмарних» сервісів, глобальних інформаційних середовищ фінансового сектору економіки, що є основними характерними рисами комп'ютерно-комунікаційної форми обліку, враховані у діяльності ТзОВ «Аудиторська фірма «Галичина-аудитсервіс» (довідка № 2/1 від 5 листопада 2018 р.);

– організаційні та методичні положення обліку грошових трансакцій з внутрішніми підрозділами підприємства та зовнішніми контрагентами із застосуванням електронних грошей у напрямку створення спільного інформаційного середовища ділових комунікацій, автоматизованого формування облікових записів в інтегрованій базі даних, дистанційного доступу працівників до облікової інформації про безготівкові операції через «хмарні» сервіси впроваджені у ПрАТ «Моршинський завод мінеральних вод «Оскар» (довідка № 25 від 12 грудня 2018 р.);

– пропозиції щодо надання дистанційних аудиторських та інших консультативних послуг з використанням інтренет-технологій, «хмарних» сервісів, глобальних інформаційних середовищ використані в практичній діяльності аудиторської фірми «УкрЗахідАудит» для підвищення професійного рівня аудиторів та їхніх асистентів (довідка № 15/01 від 15 січня 2019 р.);

– методичні рекомендації щодо автоматизації обліку і контролю виробничих, транспортних, логістичних, фінансових процесів; забезпечення обліково-управлінських комунікацій торгових точок, виробничих підрозділів з бухгалтерією материнської компанії; перегляду функціональних повноважень обліково-контрольних фахівців у зв'язку з необхідністю підготовки інтегрованої звітності підприємством використовуються у ТзОВ «Гефест Західагро» (довідка № 108 від 22 січня 2019 р.);

– основні положення дисертації використовуються у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету у викладанні дисциплін: «Бухгалтерський облік (загальна теорія)», «Проектування інформаційних систем і АРМ бухгалтера», «Автоматизація облікових процесів», «Тренінг з фаху» (довідка № 126-27/146 від 31 січня 2019 р.);

– результати наукового дослідження використовуються у навчальному процесі Львівського торговельно-економічного університету при викладанні дисциплін: «Бухгалтерський облік (загальна теорія)», «Фінансовий облік», «Управлінський облік», «Інформаційні системи і технології в обліку, аналізі, аудиті та оподаткуванні» (довідка № 68/01-1.08 від 12 лютого 2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним дослідженням. Відображені у дисертації висновки та положення наукової новизни, які виносяться на захист, одержані автором особисто. З наукових публікацій, написаних у співавторстві, в дисертації використано лише результати особистої праці автора. Внесок здобувача у публікації, підготовлені та опубліковані у співавторстві, відображено окремо у списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи доповідалися, обговорювалися та одержали позитивну оцінку на таких 36 міжнародних науково-практичних конференціях: «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (м. Тернопіль, 2013 р.), «Розвиток України в XXI столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми» (м. Тернопіль, 2013 р.), «Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою: аудиторський супровід та бізнес розвідка» (м. Харків, 2013 р.), «Бухгалтерський облік, економічний аналіз та контроль в умовах формування і розвитку сучасних концепцій управління» (м. Житомир, 2013 р.), «Актуальные проблемы управления экономикой региона» (м. Кіров, РФ, 2013 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» (м. Львів, 2014 р.), «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки» (м. Луцьк, 2014 р.), «Банковская система: устойчивость и перспективы развития» (м. Пінск, Республіка Білорусь, 2014 р.), «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит та управління економічними процесами в світовій і національній економіці: історія, сучасність, перспективи» (м. Кам'янець-Подільський, 2014 р.), «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: проблеми теорії та практики» (м. Полтава, 2014 р.), «Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України» (м. Луцьк, 2014 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2015 р.), «Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу» (м. Івано-Франківськ, 2015 р.), «Стан та перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю в умовах євро-інтеграційних процесів» (м. Чернівці, 2015 р.), «Становление, проблемы и перспективы развития стран-участниц ЕАЭС» (м. Алмати, Республіка Казахстан, 2015 р.), «Система державної статистики в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи» (м. Київ, 2015 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2016 р.), «Бухгалтерский учет, анализ и аудит: история, современность, перспективы» (м. Мінськ, Республіка Білорусь, 2016 р.), «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (м. Тернопіль, 2016 р.), «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління

підприємством» (м. Полтава, 2017 р.), «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства» (м. Львів, 2017 р.), «Обліково-аналітичне забезпечення розвитку місцевих громад» (м. Северодонецьк, 2017 р.), «Modern society cooperation and partnerships» (м. Варшава, Республіка Польща, 2017 р.), «Современные информационные технологии в экономике и управлении предприятиями, программами и проектами» (м. Харків, 2017 р.), «Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики» (м. Одеса, 2017 р.), «Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку» (м. Маріуполь, 2017 р.), «Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу» (м. Житомир, 2017 р.), «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (м. Чернігів, 2017 р.), «Економіка і культура України в світових глобалізаційних процесах: позиціонування і реалії» (м. Київ, 2018 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2018 р.), «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки» (м. Львів, 2018 р.), «Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації» (м. Львів, 2018 р.), «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (м. Тернопіль, 2018 р.), «Цифрова економіка: тренди та перспективи» (м. Тернопіль, 2018 р.); а також 8 всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Сучасна наука – інструмент динамічного розвитку економіки України» (м. Тернопіль, 2013 р.), «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (м. Чернігів, 2013 р.), «Економіка України в умовах сучасних геополітичних трансформацій» (м. Львів, 2015 р.), «Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень» (м. Львів, 2015 р.), «Сучасні агротехнології: тенденції та інновації» (м. Вінниця, 2015 р.), «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація» (м. Київ, 2016 р.), «Наукові засади розвитку знань економічної теорії» (м. Черкаси, 2016 р.), «Проблеми та перспективи розвитку обліку, оподаткування, аудиту та аналізу в системі інформаційного забезпечення управління суб'єктами господарювання» (м. Херсон, 2017 р.).

Публікації. Основні положення дисертації викладено у 85 наукових працях (з них 17 у співавторстві) загальним обсягом 65,1 друк. арк. (особисто автору належить 61,55 друк. арк.), з них: 1 одноосібна та 5 колективних монографій, 4 статі у закордонних наукових періодичних виданнях, 12 наукових статей у фахових виданнях, які внесені до міжнародних наукометричних баз (з них 4 – у базі «Web of Science»), 13 статей у фахових виданнях України, 50 праць апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається із вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 526 сторінок друкованого тексту. Дисертація містить 27 таблиць та 53 рисунки (з них 12 таблиць та 13 рисунків займають окрему сторінку), 27 додатків на 80 сторінках. Список використаних джерел налічує 538 найменувань і розміщений на 58 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «**Комунікаційні процеси в обліку**» досліджено вплив глобальних технологічних та економічних тенденцій розвитку суспільства на бухгалтерський облік, уточнено змістове позиціонування поняття «комунікації» з визначенням їхнього місця і ролі в обліковому процесі.

Доведено, що, незважаючи на загальний низький рівень якості життя, Україні властивий високий підприємницький, науковий і технологічний потенціал, який поки недостатньо використовується у процесі реалізації економічних реформ. У 2018 р. Україна за показником глобального рейтингу інноваційності зайняла 43 місце із 126 досліджуваних держав. Позитивними рисами інноваційного розвитку країни є простота старту бізнесу, інвестиції в телекомунікації, значні витрати на освіту, швидкість інтернет-з'єднань, електронне урядування та імплементація електронних послуг у суспільні процеси. Слід вказати на наявний дисонанс між рівнем науково-технічного та економічного розвитку України. Рейтингове позиціонування України свідчить про можливість переходу у категорію високоприбуткових держав за умови активного використання інноваційних технологій.

Враховуючи, що первинна номінація професійних термінів відбувається англійською мовою, сучасний понятійно-термінологічний апарат у більшості випадків є іноземного походження. З метою коректного семантичного наповнення облікової термінології запропоновано використовувати більш оптимальні поняття: «технології обробки та передачі інформації» (або «комп'ютерно-комунікаційні технології») та «комп'ютеризована система обліку» замість запозичених з інших мов дефініцій «інформаційно-комунікаційні технології» та «інформаційні системи обліку». Аналогічно рекомендовано використовувати термін «комп'ютерний облік», що, на відміну від дефініції «автоматизований облік», передбачає не лише зменшення трудомісткості облікових робіт, а й охоплює комунікаційні, інтеграційні та безпекові процеси.

На основі узагальнення наукових напрацювань учених ХХ ст. сформовано основні напрями історичного позиціонування комп'ютерно-комунікаційних технологій облікового призначення з урахуванням розвитку теорії міжсистемних комунікацій, актуалізації зворотного зв'язку, електронного документування та документообігу, діалогової взаємодії «людина-комп'ютер», інтеграції обліку, формування єдиних баз даних, об'єднання технічних пристроїв у мережу, централізації / децентралізації обробки інформації.

Належність обліку до інформаційних систем виявляється через наявність спільної об'єднуючої мети структурних елементів, пов'язаної із збором та обробкою інформації. Завершальним етапом підготовки облікової інформації до використання є її передача. Завдяки комунікаціям відбувається внутрішнє та зовнішнє переміщення даних між структурними компонентами облікової системи. Комунікації забезпечують гомогенність системи обліку та відкритість щодо інших систем. Залежно від сфери реалізації комунікацій виокремлено

їхнє лінгвістичне, філософське, психологічне, соціальне, інформативне, організаційне, маркетингове та облікове наукове позиціонування. Встановлено, що комунікації з позиції обліку – це пряме або зворотне передавання початкових даних про соціально-економічні процеси; частково або повністю опрацьованої інформації від однієї особи до іншої (групи осіб); з місця виникнення до місця її обробки; між системами обліку, аналізу, контролю та управління. Комунікаційний процес неможливий без наявності таких обов'язкових складових: відправник (комунікатор), інформаційне повідомлення, канал передачі інформації, отримувач (реципієнт) та механізм зворотного зв'язку для контролю за коректністю інформаційної інтерпретації.

Сучасні облікові комунікації класифікуються за багатьма критеріями: рівнем взаємодії, засобом передачі, формалізованості, ієрархічності управління, синхронності та спрямованості. До цих напрямів додано класифікацію за відношенням до системи обліку. Відповідно до цього критерії комунікації реалізуються на внутрішньосистемному, міжсистемному та зовнішньому рівнях. Кожен рівень характеризується використанням специфічних комунікаційних каналів. У внутрішньосистемних інформаційних зв'язках поєднано методичні прийоми бухгалтерського фінансового та управлінського обліку, податкових і статистичних розрахунків. Міжсистемний рівень забезпечує інформаційний зв'язок системи обліку з плануванням, аналізом та управлінням підприємством. Зовнішні комунікації забезпечують інформаційний зв'язок із зовнішніми користувачами облікової інформації. Узагальнено також їхні характеристики залежно від місця перебування одержувача щодо суб'єкта господарювання, доступу до інформації відповідно до посадових обов'язків, стилю управління, організаційної структури, ініціаторів комунікації та форм інформаційного запиту.

Важливе значення відведено мінімізації комунікаційних бар'єрів, що можуть призводити до значних економічних втрат підприємства. Запропоновано класифікувати комунікаційні бар'єри на інформаційні, психологічні, організаційні, технічні та економічні. Подолання комунікаційних бар'єрів передбачає реалізацію комплексу організаційних дій із застосуванням перспективних технологій обробки та передачі облікової інформації, серед яких виокремлено такі: машинне навчання і штучний інтелект, «розумні» додатки для телекомунікаційних пристроїв, «розумні» речі, «хмарні» обчислення, доповнена і віртуальна реальність, цифрові двійники об'єктів, блокчейн, системи чат-спілкування, адаптивні системи безпеки, інтегровані електронні платформи (рис. 1).

Як підсумок, доведено необхідність адаптації теорії, методології, організації та практики обліку через удосконалення його форми відповідно до вимог цифрової економіки та актуалізації електронних комунікацій.

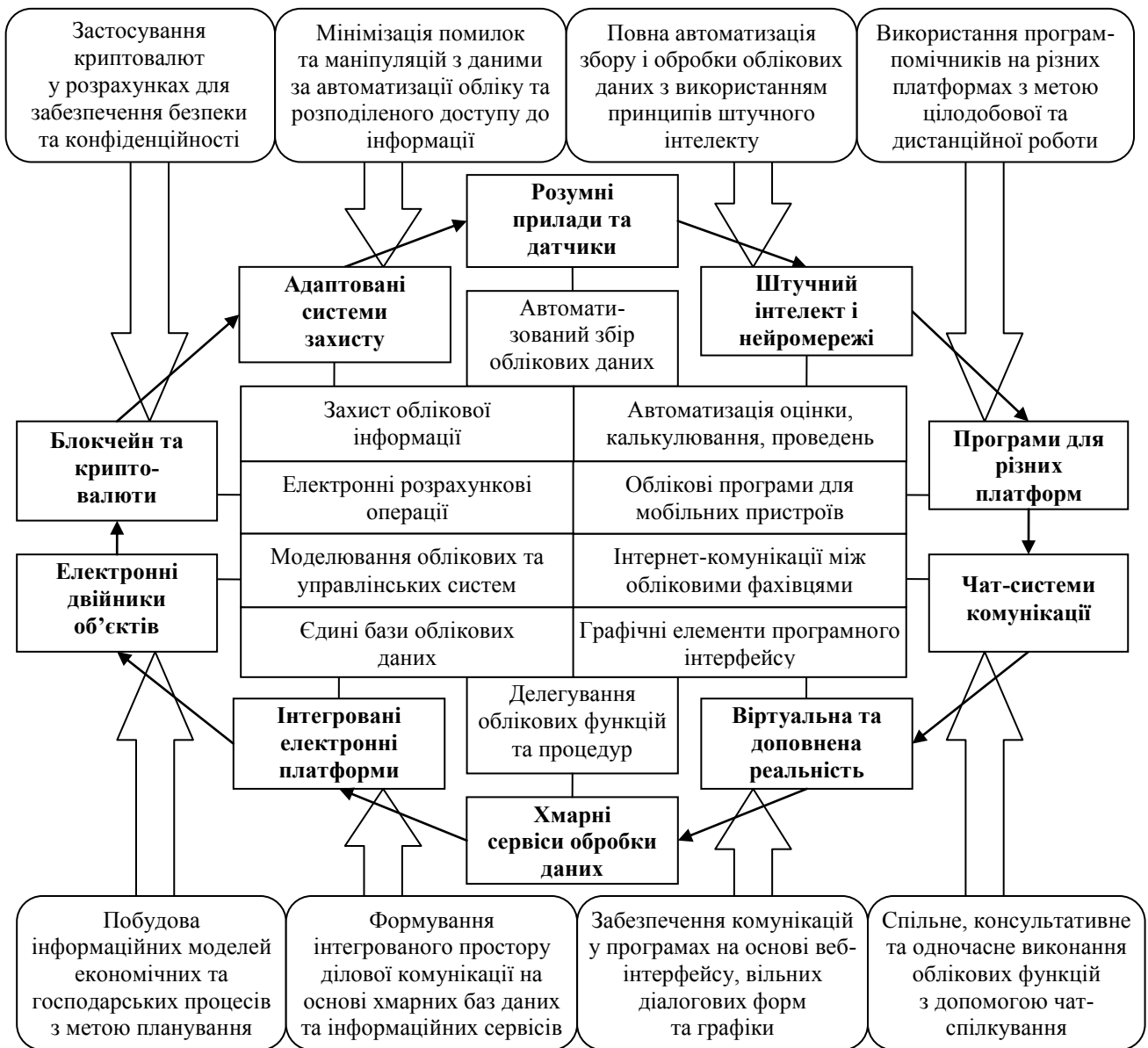

Рис. 1. Напрями застосування інноваційних комп'ютерно-комунікаційних технологій в обліку

У другому розділі «Теоретичні основи комп'ютерно-комунікаційної форми обліку» уточнено поняття «форма обліку» на основі дослідження еволюційної трансформації облікових форм залежно від рівня розвитку комп'ютерно-комунікаційних технологій; сформовано фундаментальні положення комп'ютерно-комунікаційної форми обліку та з'ясовано інтеграційні властивості електронних комунікацій в обліку.

Необхідність організації ефективних комунікацій в обліковій системі визнано еволюційним каталізатором виникнення та розвитку нових форм бухгалтерського обліку. Історично становлення методології й організації обліку відбувалося синхронно з розвитком облікових форм (рис. 2). Форма обліку містить детальний опис інформаційних процедур і носіїв облікової інформації з метою її передачі зовнішнім та внутрішнім користувачам. За класичним визначенням форма обліку – це сукупність облікових реєстрів та порядку їхнього заповнення. Реєстри можуть значно відрізнятися залежно від рівня інформаційних потреб учасників облікового процесу.

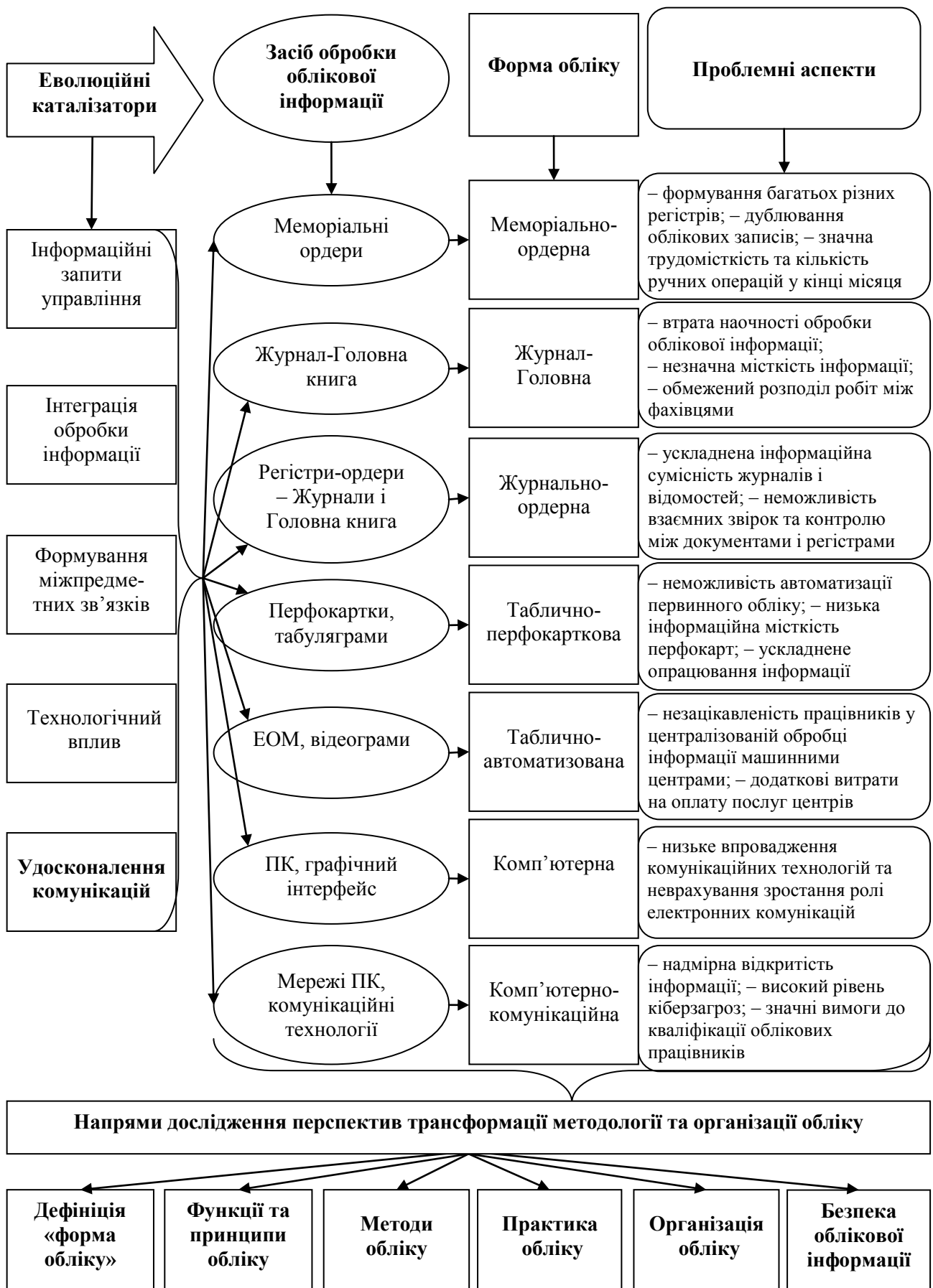

Рис. 2. Еволюція форм обліку

Обґрунтовано обмеженість ролі облікового реєстру в умовах запровадження комп'ютерно-комунікаційної техніки. Дерегламентация обліку дає змогу автоматизовано формувати реєстри у довільній формі із вмістом графічних і табличних елементів. Відповідно сучасну облікову форму розглянуто як систему алгоритмів обробки облікової інформації, спеціалізованого програмного забезпечення, баз облікових даних, комунікаційних каналів, якими передається облікова інформація до всіх учасників інформаційного процесу на підприємстві.

Усі форми обліку, що склалися у минулі історичні періоди, отримали назви від актуальних технологій та засобів обробки чи відображення інформації. Недосконалість комунікаційних зв'язків у системі обліку визначала необхідність поступової заміни форм. Враховуючи переваги застосування технологій збору, обробки та передачі облікової інформації, в науковій літературі обґрунтовано появу та розвиток нових машинно-орієнтованої, архівно-комп'ютерної, електронної, діалогової, прогресивної, клауд-комп'ютерної, «хмарно»-делегованої, мережевої, інтегрованої форм обліку. Серед недоліків вищенаведених форм обліку визначено відсутність у назві альянсу до інструментарію чи алгоритму обробки облікової інформації. Беручи до уваги актуальні переваги застосування комп'ютерної техніки в обліку, історичний підхід до номінації форм обліку, відсутність регламентованого переліку реєстрів, доступних для відображення, сучасну форму обліку рекомендовано визнати «комп'ютерно-комунікаційною», у назві якої акцентовано увагу на інструментарії обробки облікової інформації.

Виокремлено комунікаційні, методичні, технологічні та організаційні критеріальні риси, які ідентифікують комп'ютерно-комунікаційну форму обліку та якісно відрізняють її від інших облікових форм. Методичними рисами визнано вигляд, форму та порядок заповнення первинних документів, реєстрів обліку та їхній інформаційний зв'язок; технологічними – спосіб використання технічних засобів автоматизації обліку; організаційними – особливості організації обліку; комунікаційними – методику обміну інформацією на внутрішньосистемному, міжсистемному та зовнішньому рівнях. Практичне втілення критеріальних рис форми обліку відбувається через облікові функції.

Уточнено інформаційну, контрольну, захисну, соціальну, організаційну, координаційну, аналітичну та інші функції обліку щодо організації ефективного інформаційного обміну, забезпечення належного контролю за діяльністю підприємства, дистанційної передачі інформації зацікавленим користувачам через мережу Інтернет, дерегламентации структури АРМів облікових фахівців (рис. 3). На основі конвергенції принципів з позиції облікової теорії й інформатики сформовано положення комп'ютерно-комунікаційної форми обліку: дистанційність, значна аналітичність, повна автоматизація, перманентність, бездокументний збір даних, дерегламентация облікових структур, делегування облікових повноважень, пріоритетність потреб користувачів інформації, комунікаційна зручність, вільна періодичність обробки інформації, інтеграція баз даних та інформаційних сервісів, розподілений доступ до інформації, уніфікація, мобільність працівників.

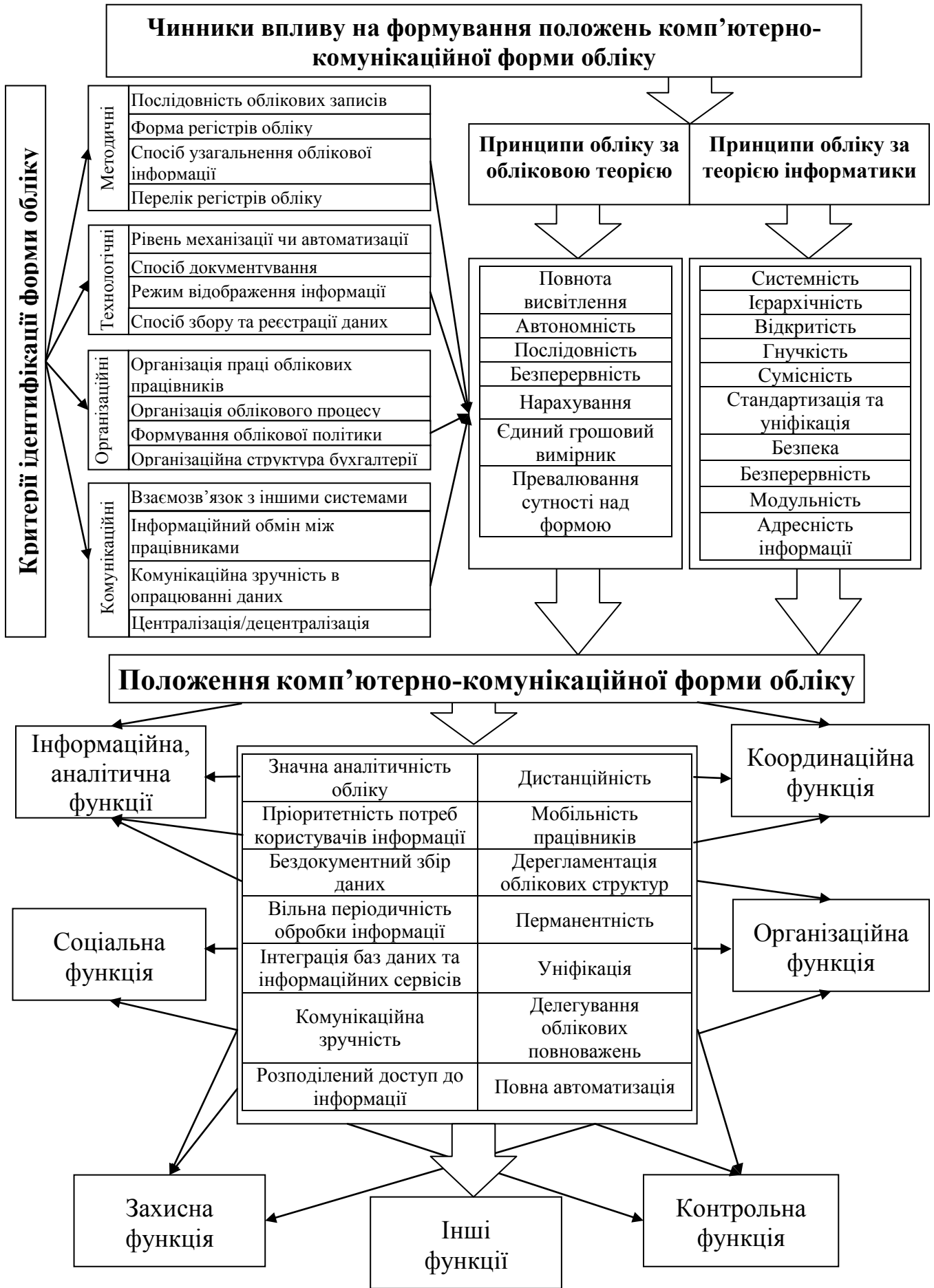

Рис. 3. Фундаментальні положення комп'ютерно-комунікаційної форми обліку

Запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку передбачає інтеграцію економічної інформації на термінологічному, методологічному, інформаційному, організаційному, технічному, науковому, навчальному та методичному рівнях. Кожний інтеграційний рівень забезпечує інформаційні взаємозв'язки між предметними сферами наукових теорій і навчальних дисциплін, обліково-управлінських працівників, структурних підрозділів підприємства, суб'єктів господарювання, національних і зарубіжних економік.

У третьому розділі **«Методологія обліку при комп'ютерно-комунікаційній формі»** доведено необхідність трансформації облікових методів документування, інвентаризації, оцінки, калькулювання, подвійного запису й звітності в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми обліку.

Впровадження сучасних комп'ютерно-комунікаційних технологій в облік суттєво вплинуло на трансформацію облікової методології. Успішно реалізується повністю автоматизований збір і реєстрація первинної інформації з використанням технологічних датчиків вимірювання, що забезпечує документування господарських операцій винятково в електронній формі. Процес повністю автоматизованої обробки первинних даних рекомендовано розподілити на етапи збору та реєстрації. Збір є фізичним процесом ідентифікації та вимірювання фактів господарської діяльності у формі машинного коду, що не придатний до використання персоналом підприємства. Відповідно зібрані облікові дані не можуть вважатися документами з позиції методології обліку. Зібрана облікова інформація передається через комунікаційні канали на реєстрацію, що передбачає її оцінку, калькулювання, відображення на рахунках обліку та внесення в єдину базу даних. При опрацюванні бази даних обліковими й управлінськими фахівцям зібрана та зареєстрована інформація може відображатися у формі діалогових вікон, що їх можна визнати електронними документами, або традиційних типових документів за необхідності їхнього подальшого друку. Як підсумок, документування з позиції інформатики відбувається після всіх методів обліку разом з формуванням звітних документів для користувачів.

Задокументована інформація доволі часто потребує перевірки її достовірності, що реалізується через механізм інвентаризації. Більшість програмного й технічного забезпечення здатна до автоідентифікації. Розроблено алгоритм автоінвентаризації програмного забезпечення на основі контролю за його працездатністю, актуальністю і термінами ліцензійного використання. До інших матеріальних цінностей доцільно прикріплювати РІ-позначки з можливістю радіочастотної безконтактної їхньої ідентифікації.

Для організації перманентної інвентаризації рекомендовано обладнати територію підприємства безпроводними сканерами, які здатні визначати місце перебування інвентарного об'єкта. Приміщення підприємства умовно класифіковано за функціональним призначенням на складські, торговельні, виробничі, адміністративні, збутові та інші зони та розроблено порядок обліку переміщення матеріальних запасів. Одночасно рекомендовано відстежувати доступ відповідальних осіб до активів підприємства в момент виявлення правопорушення, що дасть змогу встановлювати винуватих осіб.

Досліджено трансформацію оцінки як методу обліку при його комп'ютерно-комунікаційній формі в частині застосування багатоваріантних методів оцінки активів і зобов'язань підприємства за різними вимірниками, цінами, валютами для одночасного оперування різнобічною обліковою інформацією. Обґрунтовано важливість автоматизованого визначення ринкової вартості у процесі оцінки (переоцінки) об'єктів обліку з використанням комп'ютерно-комунікаційної техніки. На основі обчислення середньозваженої ціни об'єкта оцінки за методом аналогів продажу, дисконтної вартості, оцінки відновлення чи заміщення через пошук цін у мережі Інтернет є змога достовірного визначення ринкової вартості активів і пасивів підприємства. Оцінка (переоцінка) об'єктів з відображенням на рахунках бухгалтерського обліку може відбуватися періодично за розробленим алгоритмом після отримання інформації з мережі Інтернет про курс іноземних валют, індекс інфляції, обов'язкову норму резервування банками, індекси фондових бірж або вартість аналогічних товарів і послуг на ринку. Розроблено матрицю селекції методів оцінки за витратним і порівняльним підходами в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми з використанням інформації з мережі Інтернет залежно від галузі діяльності, розмірів підприємства та пріоритетів керівництва підприємства.

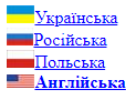
Важливу роль в забезпеченні ефективності та результативності діяльності суб'єктів господарювання відіграє облік витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Обґрунтовано інформаційну та комунікаційну місії калькулювання як способу обчислення собівартості в системах обліку й управління. Досліджено перспективність комп'ютеризації калькулювання за різними методами визначення собівартості продукції (робіт, послуг). Доведено, що найбільш кардинальних змін в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми обліку зазнає нормативний метод, який трансформується з методу калькулювання собівартості в ефективний спосіб автоматизованого управління діяльністю підприємства. З метою автоматизованого моніторингу відхилень (фактичної облікової інформації від нормативних показників) рекомендовано проводити їхню класифікацію за такими напрямками: характером виникнення, структурою, ступенем відображення в обліку, достовірністю, методом розрахунку, залежно від дій працівника, можливістю усунення наслідків, масштабом, впливом на використання ресурсів, належністю до стадії контрольного процесу, одиницями вимірювання, можливістю встановлення винуватих осіб. Розроблено порядок впровадження системи комп'ютеризованого нормативного обліку на підприємстві, що охоплює три послідовні етапи: вибір об'єкта нормативного обліку; обґрунтування способу виявлення відхилень (технічних та програмних рішень); розробка керуючого алгоритму реалізації завдань з формування системи нормативного обліку для обраного облікового об'єкта з метою оптимізації діяльності підприємства.

Встановлено, що автоматизація облікових записів можлива в умовах застосування нейронних мереж, які аналогічно до людського інтелекту здатні до самонавчання. Первинні облікові дані в нейромережі підлягають автоматизованій кластеризації та розподілу між користувачами відповідно до

їхніх інформаційних потреб за наявності багатьох комунікаційних бар'єрів. Запропоновано методику повної ідентифікації нейронними мережами змістових характеристик облікової інформації, що може бути використана для автоматичного формування облікових проведення. На основі первинної облікової інформації ідентифікуються елементи господарської операції, присвоюються номери рахунків обліку, що дає змогу застосувати правило подвійного запису і сформувати обліковий запис. Проте формування облікових проведення без участі облікових фахівців має певні функціональні й організаційні обмеження, пов'язані зі складністю алгоритмізації та автоматизації досвіду, кваліфікації, професійного судження працівників.

В умовах активного розвитку інтернет-сервісів і «хмарних» технологій перспективним визнано розміщення інтегрованої електронної звітності у глобальній мережі з наданням розподіленого доступу до неї. Властива мережі Інтернет технологія гіпертексту дає змогу: значно збільшити інформаційний вміст інтегрованої звітності; забезпечити загальну доступність облікової інформації всім зацікавленим користувачам; зробити звітні документи простими для сприйняття та інтерпретації особами без спеціалізованих знань; спрямувати звітність для виконання державних, соціальних, суспільних та екологічних цілей; уніфікувати й гармонізувати звітну інформацію відповідно до національних і міжнародних вимог. Розроблено візуальні макети та схеми формування багаторівневих і різноструктурованих звітних документів, що дають можливість поєднати фінансову та нефінансову інформацію з графічним відображенням облікових показників, з метою інтегрованого обслуговування користувачів облікової інформації (приклад макета наведено на рис. 4).

Підказка: оберіть мову формування та відображення звітності

Assets		code	beg.	end
Allowance for doubtful receivables		1170		
Deferred credits (expenses)		1190	4240	460
Total section II		1195	359369	350883
III. NON-CURRENT ASSETS HELD FOR SALE AND DISPOSAL GROUPS		1200		
TOTAL		1300	698925	393983

Виберіть розділ, який Вас цікавить:

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан).
2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).
3. Звіт про власний капітал.
4. Звіт про рух грошових коштів.
5. Примітки до річної фінансової звітності
6. Фінансова звітність за сегментами

[Консолідована звітність](#)

[Аналіз показників звітності](#)

- [Оцінка майнового стану.](#)
- [Оцінка та аналіз оборотності капіталу:](#)
 - [Коефіцієнт оборотності активів](#)
 - [Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості](#)
 - [Коефіцієнт оборотності запасів](#)
 - [Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості](#)
 - [Тривалість обороту](#)

- [Оцінка прибутковості](#)
- [Оцінка та аналіз фінансової стійкості.](#)
- [Оцінка ліквідності об'єкта;](#)
- [Оцінка ділової та ринкової активності](#)

Коефіцієнт оборотності активів на 31.12.2017 р.

Розрахунок показника	$Коб.акт = \frac{\text{чистий дохід від реалізації продукції}}{\text{середньорічна вартість активів}}$
Підказка: показник демонструє оборотність реалізації (випуття) продукції у відповідності до середньорічної вартості активів	Коефіцієнт на початок періоду = 1,147 Коефіцієнт на кінець періоду = 1,282

Рік	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Коефіцієнт на кінець періоду	1,012	1,023	1,132	1,145	1,147	1,282

Звітність підтверджена аудиторською компанією «Консул»
[Дізнатися більше про «Консул»](#)
[Проглянути аудиторський висновок](#)

Чат Бухгалтер

Оленка
 добрий вечір, колеги, підкажіть в рядок балансу ставити податок на прибуток (з стор 2300 звіту про фінансові результати)

Рис. 4. Макет формування електронної інтегрованої звітності

У четвертому розділі **«Облік окремих об'єктів з використанням комп'ютерно-комунікаційних технологій»** розроблено порядок комп'ютеризації обліку зі застосуванням інноваційних технологій збору, обробки, накопичення та передачі облікової інформації.

Перспективним напрямом інформатизації суспільства є формування інтегрованого інформаційного простору з наданням доступу до нього юридичним і фізичним особам (суб'єктам підприємницької діяльності). До єдиної бази даних запропоновано вносити всю облікову інформацію щодо контрагентів, договорів на поставку товарів (робіт, послуг), дебіторської та кредиторської заборгованості та грошових розрахунків. Інтегрований простір є комунікаційним майданчиком для оформлення договірних відносин. На основі інформації про контрагентів можливо в автоматизованому режимі прогнозувати ймовірність непогашення заборгованості через контроль рейтингу платоспроможності суб'єктів господарювання та формувати резерв сумнівних боргів. Розроблено порядок автоматизованого взаємозаліку заборгованості учасників договірних відносин із почерговим списанням боргів з метою мінімізації їхнього загального розміру в національній економіці.

Доведено, що єдиний інформаційний простір сприяє налагодженню ефективних комунікацій не лише з контрагентами підприємства, а й з державними контролюючими інституціями з метою контролю за нарахуванням та сплатою податків; банківськими і факторинговими установами для залучення фінансових послуг покриття кредиторської й дебіторської заборгованостей; незалежними судовими органами (третейськими судами) при порушенні умов або невиконанні договірних відносин; бюджетними організаціями щодо участі в оголошених тендерах на здійснення державних закупівель тощо. Застосування комп'ютерно-комунікаційної техніки в обліку податків і платежів забезпечує зменшення обсягів економіки, що перебуває «у тіні», оптимізацію витрат часу на митне оформлення вантажів, зручність у сплаті податків і зборів, дистанціювання у процесі комунікації платників податків, податкових агентів та уповноважених фіскальною службою посадових осіб.

Встановлено, що необхідність оперативного контролю за погашенням дебіторської та кредиторської заборгованостей, отримання оперативного доступу до грошових коштів через електронні комунікації, захисту інвестицій після глобальних фінансових криз активізувала розвиток електронних грошей та їхнього особливого виду – криптовалюти. Криптовалюти та інші види цифрової готівки набувають значної популярності завдяки перевагам щодо їхнього використання, таким як: зручність, незалежність, доступність, дистанційність, конфіденційність, бездокументність, повна автоматизація та оптимізація витрат. Враховуючи грошову та розрахункову природу криптовалюти, цифрову готівку запропоновано обліковувати на рахунку 32 «Електронні гроші». Відповідно витрати на формування одиниці цифрової готівки мають акумулюватися на субрахунку 941 «Витрати на дослідження, розробки». За остаточного формування готової одиниці цифрової готівки (або дробової частини) відображається її вартість на субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності». Якщо процес формування одиниці криптовалюти

триває понад місяць, тоді необхідне використання транзитних рахунків 39 «Витрати майбутніх періодів» та 69 «Доходи майбутніх періодів». Запропонований порядок облікового відображення процесів первісного одержання (майнінгу) та оперування криптовалютами відповідає положенням Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

За вільного доступу до технології блокчейн можлива інтеграція системи обігу криптовалют із комп'ютерними програмами для автоматизації обліку грошових трансакцій. Об'єднання функціональних можливостей технології блокчейну, переваг комунікацій «Інтернет-банк» та «Клієнт-банк» дасть змогу створити інтегровану систему безготівкових платежів криптовалютами, електронними грошима, коштами на рахунках у банку з вільною конвертацією існуючих грошових засобів і можливостей інформаційного обміну з усіма учасниками розрахункових операцій. Збір облікової інформації про рух електронних грошей відбувається без формування традиційних платіжних документів і банківських виписок. На базі цього сформовано методику автоматизованого документування, формування облікових записів, інформування фахівців з обліку та управління щодо безготівкових переказів на базі електронної інформації з інтегрованої системи електронних трансакцій.

Важливим елементом комп'ютеризації обліку є застосування системи автоматизованого контролю та управління доступом працівників на територію підприємства. Практика підтверджує доцільність заміни технології ідентифікації осіб за картами доступу на зчитування відбитків пальців у поєднанні з відеонаглядом за працівниками. Для цього територію суб'єкта господарювання рекомендовано розподілити на функціональні зони для різних груп працівників. Нарахування заробітної плати запропоновано здійснювати відповідно до часу, проведеного у приміщеннях різного функціонального призначення. Для ефективного обліку і контролю відпрацьованого часу за калькуляційну одиницю обрано хвилину (хвилинно-людину). Застосування деталізованої одиниці часу уможливило здійснення обліку і контролю відхилень від нормативів робочого часу, забезпечує самоконтроль працівників та підвищення продуктивності їхньої праці. Автоматизації підлягає облік загальновиробничих витрат, незавершеного виробництва, витрат на харчування працівників та експлуатацію приміщень спільного використання з чітким розподілом виробничих, адміністративних, збутових й інших витрат.

Розроблено інформаційну модель інформування зацікавлених осіб про відпрацьований час і заробітну плату. Працівникам надається інформація про фактично відпрацьований час і порядок розрахунку заробітної плати; банківським установам – про необхідність здійснення платіжних операцій на зарплатні карткові рахунки персоналу; державним контролюючим службам – дані, необхідні для статистичного і фіскального контролю щодо кадрової та облікової політик підприємства; медичним і соціальним закладам – про звернення працівників за соціальними та компенсаційними виплатами тощо.

Значну частину витрат сучасне підприємство спрямовує на придбання електроенергії, води, газу та інших енергоресурсів. Використання

автоматизованих лічильних приладів має значні переваги перед традиційною методикою обліку споживання комунальних послуг. Встановлено, що сучасні лічильники енергоресурсів здатні без участі працівників споживача і постачальника комунальних послуг збирати облікові дані та в повному обсязі надсилати їх через комунікаційні мережі зацікавленим інституціям. Облікову інформацію про кількість отриманих енергоресурсів за певний проміжок часу, дані про власника, орендодавця чи орендаря приміщення, варіативні тарифи, наявність пільг чи дотацій, боргову дисципліну запропоновано використовувати для автоматизованого формування облікових проведення в усіх учасників ринку комунальних послуг. Розроблено модель інформаційного обміну між учасниками ринку комунальних послуг, до яких належать споживачі, виробники та постачальник комунальних послуг, державна фіскальна служба, відділи метрології та стандартизації, орендодавці й орендарі приміщення з метою своєчасного та достовірного обліку енергоресурсів.

У п'ятому розділі **«Організація обліку на засадах електронних комунікацій»** систематизовано організаційні варіанти комп'ютеризації обліку з визначенням місця та ролі облікових фахівців в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми обліку; уточнено облікову політику підприємства щодо комунікаційно-безпекових регламентів його функціонування.

Встановлено, що запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку потребує зміни традиційних передумов організації обліку. Для нової форми обліку актуальні організаційні варіанти за визначеними критеріями: адаптація; комплексність; повнота; централізація; «хмарність»; делегованість (табл. 1). Для організації ефективного обліку та комунікаційних зв'язків необхідною є комплексна комп'ютеризація всіх обліково-контрольних процесів із можливістю повної автоматизації обчислювальних процесів, що потребує максимальної адаптації комп'ютерно-комунікаційної форми обліку кожного підприємства до внутрішніх і зовнішніх умов його діяльності.

Доведено, що в умовах запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку класична сепаратна централізація чи децентралізація обробки облікової інформації не придатна для організації діяльності підприємства. В процесі застосування комунікаційних технологій можливо здійснити комбіноване поєднання центрових (відцентрових) процесів в обліку. Із розвитком «хмарних» технологій актуалізується комбінований централізований облік, в якому облікові дані за допомогою технічних пристроїв автоматизовано збираються і надсилаються в «хмарне» сховище. «Хмарні» технології створюють унікальне інформаційне середовище, в якому частина інформаційних функцій може делегуватися стороннім інституціям і віртуальним сервісам.

За дистанційного передавання інформації на значну відстань від місця її виникнення та регламентованості розподілу доступу до окремих видів облікової інформації доцільно застосовувати частково делегований варіант комп'ютеризації обліку. Після збору та попередньої обробки первинні дані можуть автоматично надсилатися до власної бухгалтерії для цілей управлінського обліку та в обмеженому обсязі – аутсорсеру з метою організації бухгалтерського фінансового обліку й формування фінансової звітності.

Таблиця 1

Організаційні варіанти обліку в умовах його комп'ютерно-комунікаційної форми

Критерій	Організаційний варіант	Переваги	Недоліки
Адаптованість (пристосування до умов діяльності підприємства та вимог користувачів інформації)	Стандартний (використання програми без змін)	Низька вартість, швидке запровадження, вільне оновлення та заміна	Недостатнє врахування умов діяльності, відсутність комунікацій
	Змішаний (доопрацювання програми відповідно до особливостей обліку)	Невисока вартість, адаптація до умов діяльності та вимог користувачів, організація комунікаційних зв'язків	Зростання витрат на впровадження, проблеми з вільним оновленням
	Індивідуальний (розробка програми під замовлення)	Максимальне пристосування до умов діяльності, налагодження ефективних комунікацій	Суттєва вартість впровадження, потреба у фахівцях з програмування в штаті підприємства
Комплексність (охоплення ділянок обліку, які підлягають автоматизації)	Хаотичний	Швидке впровадження	Не відповідає сучасним тенденціям автоматизації
	За ділянками та напрямками	Автоматизація найбільш працємістких ділянок обліку	Частковість автоматизації, неможливість організації комунікацій
	Загальний	Своєчасні та повні комунікації між складовими системи обліку	Складність запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку
Повнота (вплив людського чинника на процес обчислень)	Частково автоматизований	Використання знань та досвіду облікових працівників	Значна можливість помилок і махінацій
	Повністю автоматизований	Суттєве обмеження людського чинника в процесі обробки та передачі облікової інформації	Зменшення контролю за інформаційними процедурами, неврахування досвіду фахівців
Централізація (присутність центрових та відцентрових тенденцій в обробці даних)	Комбіновано централізований	Зменшення витрат на технічні засоби та оплату праці фахівців	Потреба в постійному та якісному інтернет-зв'язку, невисока стійкість до збоїв у роботі
	Комбіновано децентралізований	Розподілена діяльність фахівців, зберігання та дублювання інформації на багатьох технічних пристроях	Значні витрати на організацію автоматизованого обліку та комунікаційних ліній
«Хмарність» (застосування «хмарних» технологій у реалізації комунікацій)	«Безхмарний»	Відсутні інформаційні ризики	Значні витрати на організацію автоматизованого обліку та комунікаційних ліній
	Частково «хмарний»	Помірні інформаційні ризики, зменшення організаційних витрат	Потреба в перманентній синхронізації даних із системи обліку та «хмарного» середовища
	«Хмарний»	Максимальна оптимізація витрат на технічні засоби та оплату праці фахівців	Суттєва ймовірність втрати конфіденційної інформації
Делегованість (передача обліково-контрольних повноважень стороннім фірмам)	Неделегований	Відсутні інформаційні ризики	Потреба у власній ефективній системі обліку
	Частково делегований	Оптимальне співвідношення між організаційними витратами та інформаційними ризиками	Необхідність розмежування функцій фінансового та управлінського обліку з метою делегування
	Повністю делегований	Мінімізація організаційних витрат, своєчасне врахування змін законодавства і умов діяльності	Суттєва ймовірність втрати конфіденційної інформації

Повністю делегований організаційний варіант передбачає абсолютне передавання повноважень у частині бухгалтерського фінансового й управлінського обліку незалежній фірмі, але тільки окремих територіально відділених підрозділів чи філій підприємства. Облік діяльності материнської компанії залишається у професійній компетенції штатних працівників підприємства. Таке делегування обліково-контрольних повноважень забезпечує належну організацію обліку, максимально адаптовану до національного законодавства країни, в якій функціонує підрозділ підприємства.

Встановлено, що запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку уможливорює перехід від лінійно-функціональних до більш ефективних форм організаційної структури бухгалтерії та менеджменту підприємства. Поєднання традиційних засобів бізнесу з електронними сприяє формуванню мережових організаційних структур. Для ефективного управління сучасними формами об'єднання суб'єктів господарювання рекомендовано застосовувати комбінацію динамічно-мережового та проектно-матричного підходів до організації діяльності. Динамічність організації обліку пояснено відсутністю чіткої ієрархічної будови, що дає змогу оперативної адаптації до змін внутрішнього та зовнішнього середовищ. У динамічній мережовій структурі обліку та управлінські працівники перманентно розподіляють між собою функції відповідно до змін умов діяльності.

Організація обліку за сучасними структурними формами значно трансформує функціональні обов'язки облікових спеціалістів. Обґрунтовано підвищення рівня бухгалтера як документатора і реєстратора господарських операцій до рівня мультикваліфікованого облікового фахівця-контролера. В умовах комп'ютерно-комунікаційної форми обліку облікові фахівці здійснюють постановку завдань для комп'ютеризованої системи обліку, спільно з інженерами-програмістами розробляють і вдосконалюють програмно-технічне забезпечення, адаптують систему обліку відповідно до змін внутрішнього та зовнішнього середовищ, контролюють коректність й ефективність системи автоматизованої обробки та передачі інформації, здійснюють налагодження ефективних інформаційних внутрішніх і зовнішніх комунікацій, беруть участь в організації кіберзахисту підприємства.

Доведено важливість урахування комунікаційних аспектів розвитку нової форми обліку при формуванні облікової політики підприємства, яка охоплює організаційні (регламентація функціональних обов'язків працівників щодо обробки і передачі облікової інформації), технічні (відображення програмно-технічного забезпечення обліку, що впливає на вибір комунікаційних каналів), методичні (удосконалення методики бухгалтерського фінансового, управлінського обліку та податкових розрахунків) та безпекові (забезпечення інформаційної безпеки підприємства) положення. Удосконалено структуру облікової політики підприємства щодо регламентації прав доступу до комерційної таємниці, часових критеріїв проведення перевірок стану інформаційної безпеки, протоколів обміну даних, обмінних типів документів, наявності сертифікатів і ліцензій на використання програмного забезпечення, що забезпечує інформаційну безпеку підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми, що полягає в удосконаленні методологічних, організаційних і прикладних положень обліку в умовах запровадження його комп'ютерно-комунікаційної форми, що базується на сучасних засобах реєстрації та обробки інформації, електронних комунікаціях із внутрішніми та зовнішніми користувачами. Отримані результати дали змогу зробити такі висновки:

1. Сучасний етап розвитку суспільства та економіки пов'язаний з організацією інноваційних електронних комунікацій між людьми, підприємствами, соціально-економічними системами і процесами, державними та інтернаціональними інституціями. Незважаючи на невисокі рейтингові позиції щодо якості життя, економічного та суспільного розвитку, Україна порівняно з іншими країнами досягла достатньо високого рівня розвитку комп'ютерно-комунікаційних технологій. Технологічні тенденції розвитку економіки суттєво вплинули на трансформацію методології та організації обліку. Бухгалтерський облік слід зараховувати до систем, елементарні складові яких об'єднані комунікаційними зв'язками для досягнення спільної мети – забезпечення інформаційних вимог користувачів. Комунікації забезпечують цілісність системи обліку та відкритість щодо інших систем.

2. Виокремлення елементів реалізації облікових комунікацій за такими складовими, як: відправник, кодування, інформаційне повідомлення, канал передавання, декодування, одержувач і механізм зворотного зв'язку, дало змогу узагальнити їхні характеристики та визначити функціональну роль у системі обліку. Облікові комунікації необхідно класифікувати за такими критеріями: рівень взаємодії, засоби передачі, формалізованість, ієрархічність управління, синхронність і спрямованість. Комунікації в системі обліку реалізуються на внутрішньосистемному (поєднання методичних прийомів обліку), міжсистемному (зв'язок з плануванням, аналізом та управлінням) та зовнішньому рівнях (взаємозв'язок із зовнішніми користувачами інформації). Визначені інформаційні, психологічні, організаційні, технічні та економічні бар'єри комп'ютеризації обліку дали змогу обґрунтувати комплекс організаційних дій щодо їхнього запобігання.

3. Для коректного застосування понятійно-термінологічного інструментарію в обліковій теорії доцільно використовувати дефініцію «технології обробки та передачі інформації» (або «комп'ютерно-комунікаційні технології») та «комп'ютеризована система обліку», які, на відміну від понять «інформаційно-комунікаційні технології» та «інформаційна система обліку», відповідають національній термінологічній практиці. Основними напрямками наукового позиціонування комунікаційних технологій у системі обліку визначено такі: розвиток теорії міжсистемних комунікацій; актуалізація зворотнього зв'язку; електронне документування та документообіг; діалогова взаємодія «людина-комп'ютер»; інтеграція обліку; формування єдиних баз даних; об'єднання технічних пристроїв у мережі; централізація /

децентралізація обробки облікової інформації. Зазначене передбачає необхідність адаптації методології, методики та організації обліку до таких нових трендів у технологічному розвитку економіки: машинне навчання і штучний інтелект; «розумні» додатки для телекомунікаційних пристроїв; інтернет-речей; «хмарні» обчислення; доповнена і віртуальна реальність; цифрові двійники об'єктів; блокчейн; системи чат-спілкування; адаптивні системи безпеки; інтегровані електронні платформи.

4. Налагодження ефективних комунікацій в обліковій системі є еволюційним каталізатором виникнення та розвитку нової форми бухгалтерського обліку. Сучасну облікову форму потрібно розглядати як систему алгоритмів збору, обробки та передачі облікової інформації, спеціалізованого програмного забезпечення, баз облікових даних, комунікаційних каналів. Беручи до уваги актуальні переваги застосування комп'ютерної техніки в обліку, історичний підхід до номінації ручних форм обліку, відсутність регламентованого переліку реєстрів, доступних для відображення облікової інформації, обґрунтовано застосовування поняття «комп'ютерно-комунікаційна форма обліку», при визначенні якого акцентується увага на інструментарії обробки облікової інформації – комп'ютерно-комунікаційній техніці.

5. Виокремлені комунікаційні, методичні, технологічні та організаційні критеріальні риси ідентифікують комп'ютерно-комунікаційну форму обліку та якісно відрізняють її від інших облікових форм. Реалізація функцій за цієї форми обліку має здійснюватися через: електронне документування господарських операцій і документообіг, дистанціонування обробки облікових даних, забезпечення діалогового режиму в процесі опрацювання облікової інформації, формування та використання інтегрованих баз даних й інформаційних сервісів, зменшення впливу людського чинника, делегування облікових робіт стороннім інституціям і «хмарним» сервісам, забезпечення перманентності в одержанні інформації та формуванні інтегрованої звітності.

6. Фундаментальними положеннями комп'ютерно-комунікаційної форми обліку, сформованими на основі конвергенції принципів з позиції облікової теорії та інформатики, визначено такі: дистанційність; аналітичність; повна автоматизація; перманентність; бездокументний збір даних; дерегламентація облікових структур; делегування облікових повноважень; пріоритетність потреб користувачів інформації; комунікаційна зручність; вільна періодичність; інтеграція баз даних та інформаційних сервісів; розподілений доступ до інформації; уніфікація; мобільність працівників, що позитивно впливають на реалізацію облікових функцій. Запровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку передбачає інтеграцію економічної інформації на термінологічному, методологічному, інформаційному, організаційному, технічному, науковому, навчальному та методичному рівнях.

7. Застосування комп'ютерно-комунікаційної техніки в обліку зумовлює трансформацію облікової методології. Першочергово забезпечується повний автоматизований збір і реєстрація облікових даних з використанням технологічних датчиків вимірювання, що дає змогу документувати

господарські операції переважно в електронній формі, оптимізувати процедури інвентаризації активів і зобов'язань. Розроблена методика перманентної безконтактної (дистанційної) інвентаризації наявності та переміщення матеріальних і нематеріальних активів на основі принципів їхньої самоідентифікації та відстеження за радіочастотними позначками дає змогу здійснювати повністю автоматизоване й оперативне відображення в обліку результатів інвентаризаційного контролю.

8. При розробці програмних продуктів для автоматизації обліку необхідно враховувати можливість багатоваріантних методів оцінювання об'єктів обліку за різними вимірниками, цінovими параметрами, валютами, методами оцінки для одночасного оперування різнобічною інформацією. Оцінку (переоцінку) об'єктів із відображенням сум на рахунках бухгалтерського обліку слід проводити за розробленим алгоритмом після отримання інформації про макроекономічні індикатори розвитку з мережі Інтернет. Розроблено методику достовірного визначення вартості активів підприємства на основі обчислення середньозваженої ціни об'єкта за методами: аналогів продажу, дисконтованої вартості, оцінки відновлення (заміщення) через пошук цін у мережі Інтернет.

9. Пріоритетним в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми обліку є калькулювання собівартості продукції за нормативним методом, що можна взяти за основу автоматизації збору облікової інформації про всі витрати підприємства. Зібрані облікові дані підлягають автоматизованій кластеризації, відображенню на рахунках обліку та розподілу між користувачами відповідно до їхніх інформаційних потреб з використанням нейромереж. Перспективним є розміщення інтегрованої електронної звітності у глобальній мережі з наданням розподіленого доступу до неї в умовах активного розвитку інтернет-сервісів і «хмарних» технологій. У розроблених візуальних макетах з графічним відображенням облікових показників і схемах формування багаторівневих та різноструктурованих звітних документів поєднано фінансову і нефінансову інформацію з метою інтегрованого обслуговування користувачів інформації.

10. Важливим напрямом інформатизації сучасного суспільства є формування інтегрованого інформаційного середовища ділових комунікацій з доступом до нього всіх учасників договірних відносин. Внесення до запропонованої структури єдиної бази даних комплексної інформації щодо контрагентів дасть змогу проводити автоматизований взаємозалік заборгованості учасників договірних відносин із почерговим списанням боргів з метою її мінімізації. Єдиний інформаційний простір сприяє також налагодженню ефективних комунікаційних зв'язків з державними контролюючими інституціями, банківськими та факторинговими установами, незалежними судовими органами, бюджетними організаціями тощо.

11. Необхідність оперативного контролю за погашенням заборгованості, отримання оперативного доступу до грошових коштів через електронні комунікації, захисту інвестицій після глобальних фінансових криз активізувало розвиток електронних грошей та їхнього особливого виду – криптовалюти. Розроблений порядок облікового відображення процесів первісного одержання

та оперування криптовалютами на рахунку 32 «Електронні гроші» забезпечить відповідність облікової практики організаційним і функціональним реаліям обігу цифрової готівки та криптовалют. Розроблено варіанти об'єднання функціональних можливостей технології блокчейну, позитивних властивостей комунікацій «Інтернет-банк» і «Клієнт-банк» з метою формування інтегрованої системи обліку безготівкових платежів та забезпечення інформаційного обміну між учасниками розрахункових операцій.

12. З метою автоматизованого обліку та контролю показників праці у діяльності підприємств доцільно замінити технологію ідентифікації осіб за картами доступу на зчитування відбитків пальців у поєднанні з відеонаглядом. Удосконалений порядок нарахування заробітної плати з урахуванням часу, проведеного персоналом у приміщеннях функціонального призначення відповідно до функціонально-часових регламентів, сприяє посиленню контролю за витрачанням робочого часу та оплатою праці. Поглиблено методичку обліку операційних витрат, незвершеного виробництва, витрат на харчування працівників та експлуатацію приміщень спільного використання з деталізованим розподілом між виробничими, загальновиробничими, адміністративними, збутовими та іншими витратами.

13. Удосконалення методички обліку споживання енергоресурсів з використанням автоматизованих лічильників дає змогу перейти на ефективний калькуляційний вимірник – обсяг спожитого ресурсу, автоматизовано формувати облікові записи щодо витрат з використання енергоресурсів, організувати оперативний достовірний інформаційний обмін між учасниками ринку комунальних послуг, автоматично враховувати зміни тарифікації за отримані комунальні послуги. Узгоджено порядок автоматизованого збору облікової інформації за використання автоматизованих лічильників електроенергії, води, газу щодо: кількості отриманих енергоресурсів за певний проміжок часу; власників, орендодавців чи орендарів приміщення; варіативних тарифів; наявності пільг чи дотацій; боргової дисципліни.

14. Організаційні дії щодо запровадження і функціонування нової форми обліку мають відповідати таким критеріям: адаптованості (пристосування до умов діяльності підприємства та вимог користувачів інформації), комплексності (охоплення ділянок обліку, які підлягають автоматизації), повноти (вплив людського чинника на процеси виконання обчислень), централізації (присутність центрових і відцентрових тенденцій в обробці даних), «хмарності» (застосування «хмарних» технологій у реалізації комунікацій), делегованості (передача обліково-контрольних повноважень стороннім фірмам). Упровадження комп'ютерно-комунікаційної форми обліку уможливило перехід від лінійно-функціональних до більш ефективних форм організації структури бухгалтерії підприємства. В процесі управління сучасними мережевими формами об'єднання суб'єктів господарювання певні переваги має застосування комбінації динамічно-мережевого та проектно-матричного підходів до організації діяльності, що забезпечує оперативну адаптацію підприємства до змін внутрішнього та зовнішнього середовища.

15. За організації комп'ютерно-комунікаційної форми обліку суттєво трансформуються функціональні обов'язки облікових працівників від

бухгалтера-документатора та реєстратора господарських операцій до рівня мультикваліфікованого облікового фахівця-контролера. Функціональними обов'язками облікових фахівців мають бути такі: постановка завдань комп'ютеризованій системі обліку, спільні з інженерами-програмістами розробка і вдосконалення програмно-технічного забезпечення, адаптація системи обліку до зміни нормативно-правових актів, налагодження ефективних інформаційних внутрішніх і зовнішніх комунікацій, участь в організації кіберзахисту та інформаційної безпеки підприємства.

16. Удосконалення структури облікової політики підприємства стосується організаційних, технічних, методичних і безпекових положень, які безпосередньо впливають на комунікаційні процеси підприємства. Використання розробленого порядку регламентації в обліковій політиці прав доступу до комерційної таємниці, часових критеріїв проведення перевірок стану інформаційної безпеки, протоколів обміну даними, обмінних типів документів, сертифікатів і ліцензій на використання програмного забезпечення підвищить інформаційну цінність та дієвість кіберзахисту системи обліку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких відображено основні наукові результати дисертації:

Монографії

1. Муравський В. В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 486 с. (28,3 д. а.).
2. Муравський В. В. Основні принципи комп'ютерно-комунікаційної форми обліку // Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології : монографія / за заг. ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Київ, 2013. С. 172–185 (1,5 д. а.).
3. Муравський В. В. Облік витрат на впровадження та застосування інформаційних технологій // Стан і перспективи розвитку вітчизняної системи обліку : монографія / за науковою редакцією д.е.н., проф. З.-М. В. Задорожного, Я. Д. Крупки. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. С. 175–185 (1,2 д. а.).
4. Муравський В. В. Банківські комунікації в автоматизації обліку безготівкових операцій // Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в Україні : монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. З. М.-В. Задорожного. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 79–86 (0,6 д. а.).
5. Муравський В. В., Муравський В. В. Комунікаційні ризики та бар'єри автоматизації обліку і контролю // Бухгалтерські наукові дослідження в ЖДТУ. Т. 3 : «Розвиток бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту у ХХІ-му столітті» : монографія / за заг. ред. С. Ф. Легенчука. Житомир : Видавець О. О. Євенок, 2015. С. 61–89 (2,2 / 1,1 д. а.; внесок автора: досліджено комунікаційна бар'єри комп'ютеризації обліку).
6. Муравський В. В. Valuation in the conditions of computer and communication accounting forms // Conceptual approach to reforming of the national accounting system : monogr. Z.-M. V. Zadorozhnyi, Doctor of Economic Sciences, Professor, [Et al.]. Kindle Publishing, Box 81226 Seattle, WA 98108-1226, The USA, 2017. P. 35–44 (0,7 д. а.).

Статті у наукових фахових виданнях України

7. Муравський В. В. Трансформація облікових принципів з позиції теорії обліку та інформатики // *Комунальне господарство міст. Серія : Економічні науки*. 2013. № 108. С. 299–305 (0,6 д. а.).

8. Муравський В. В. Еволюція форм бухгалтерського обліку з погляду забезпечення ефективних комунікацій // *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації : збірник наукових праць*. 2013. Випуск 2(12). С. 266–270 (0,5 д. а.).

9. Муравський В. В. Комунікаційний аспект уточнення теоретичних принципів автоматизації обліку // *Економічні науки. Серія «Облік і фінанси» : збірник наукових праць*. 2014. Випуск 11 (41). Ч. 2. С. 214–221 (0,75 д. а.).

10. Муравський В. В. Облікові комунікації: класифікація, етапи та компоненти // *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки*. 2014. № 2 (64). С. 164–170 (0,65 д. а.).

11. Муравський В. В. Облік і контроль діяльності пасажирських перевізників з використанням автоматизованої системи оплати проїзду // *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 2–3. С. 28–34 (0,8 д. а.).

12. Муравський В. В. Канали облікових комунікацій та комп'ютерно-комунікаційні технології // *Проблеми і перспективи економіки та управління : науковий журнал / Чернігівський національний технологічний університет*. 2015. № 1 (1). С. 174–178 (0,45 д. а.).

13. Муравський В. В. Комунікаційні бар'єри в організації обліку і контролю // *Науковий вісник Ужгородського університету: збірник наукових праць. Серія : Економіка*. 2015. Випуск 1 (45). Том 2. С. 402–405 (0,5 д. а.).

14. Муравський В. В. Облік і контроль отриманих комунальних послуг з використанням автоматизованих лічильників енергоресурсів // *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 7. С. 17–25 (0,9 д. а.).

15. Муравський В. В. Комунікаційні компоненти облікової політики підприємства // *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2015. № 2 (12). С. 112–118 (0,55 д. а.).

16. Муравський В. В. Нейронні мережі в автоматизації обліку на підприємстві // *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2015. Вип. 49. С. 156–159 (0,6 д. а.).

17. Муравський В. В. Удосконалення обліку податків і зборів через налагодження ефективних комунікацій з фіскальною службою // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : міжнародний збірник наукових праць*. 2015. Випуск 3 (33). С. 183–195 (1 д. а.).

18. Муравський В. В. Комунікаційна парадигма обліку та менеджменту в умовах їх інтеграції // *Збірник наукових праць Донецького державного університету управління «Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку». Серія «Економіка»*. 2017. Т. 18 (Випуск 303). С. 118–126 (0,6 д. а.).

19. Муравський В. В. Понятійно-термінологічний апарат в автоматизації обліку // Вісник Запорізького національного університету. Серія : Економічні науки. 2017. № 4 (36). С. 93–100 (0,6 д. а.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав та у наукових виданнях України, які внесено до міжнародних наукометричних баз

20. Муравський В. В. Організаційні аспекти делегування обліково-контрольних повноважень з використанням інформаційно-комунікаційних технологій // Бізнес-інформ. 2013. № 11. (423). С. 128–132 (0,7 д. а.).

21. Муравський В. В. Варианты организации автоматизированного учета в условиях использования коммуникационных технологий // Бухгалтерский учет и анализ (Беларусь). 2015. № 10 (226). С. 47–53 (0,8 д. а.).

22. Муравський В. В. Автоматизація калькулювання для оперативного управління конкурентоспроможністю підприємства // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Науки : Економіка, політологія, історія. 2016. № 4 (236). С. 217–231 (0,75 д. а.).

23. Муравський В. В. Оцінка в комп'ютерно-комунікаційній формі обліку // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2016. Випуск 3. С. 122–130 (0,75 д. а.).

24. Муравський В. В., Кручак Л. В. Автоматизація обліку дебіторської заборгованості на основі інтегрованої бази даних контрагентів // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. Випуск 1 (83). С. 109–118 (0,7 / 0,35 д. а.; внесок автора: розробка структури інтегрованої бази даних про контрагентів).

25. Муравський В. В. Автоматизація інвентаризації в комп'ютерно-комунікаційній формі обліку // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. Випуск 3 (85). С. 107–116 (0,8 д. а.).

26. Муравський В. В. Регістри, форми обліку та комп'ютерно-комунікаційні технології // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 32. С. 231–239 (0,7 д. а.).

27. Муравський В. В., Шевчук О. А., Починок Н. В. Automation of accounting in agro-industrial enterprises with the use of unmanned aerial vehicles (uavs) // Business Economics (USA). 2017. Issue 4 (2). V. 52. P. 460–474 (0,6 / 0,2 д. а.; внесок автора: розроблено методику використання дронів для автоматизації обліку).

28. Муравський В. В. Вплив глобальних технологічних тенденцій на організацію обліку // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2017. Випуск 4 (86). С. 138–148 (0,8 д. а.).

29. Муравський В. В. Сбор и регистрация учетной информации в условиях автоматизированного документирования (Беларусь) // Бухгалтерский учет и анализ. 2018. № 7. С. 3–9 (0,7 д. а.).

30. Муравський В. В. Місце та роль облікових фахівців у структурі автоматизованої бухгалтерії // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2018. Випуск 3(89). С. 105–116 (0,85 д. а.).

31. Муравський В. В. Интегрированная отчетность: технологии формирования и визуализации учетной информации // Вестник университета «Туран» (Республика Казахстан). 2018. № 4 (80). С. 74–79 (0,65 д. а.).

в тому числі в міжнародній наукометричній базі «Web of Science»

32. Задорожний З.-М. В., Муравський В. В., Судин Ю. А. Goodwill assessment in enterprise management: innovative approaches using computer and communication technologies // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2018. № 4. С. 43–53 (0,7 / 0,25 д. а.; внесок автора: розроблено методику одержання та обробки інформації з мережі Інтернет для оцінки об'єктів обліку).

33. Задорожний З.-М. В., Муравський В. В., Шевчук О. А. Management accounting of electronic transactions with the use of cryptocurrencies // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2018. № 3(26). С. 169–177 (0,7 / 0,25 д. а.; внесок автора: удосконалено методику обліку первинного одержання криптовалют).

34. Задорожний З.-М. В., Муравський В. В., Шевчук О. А. Management accounting of the transportation services' self-cost using a global positioning system // Науковий вісник Полісся. 2018. № 2 (14). Ч. 2. С. 25–30 (0,6 / 0,2 д. а.; внесок автора: удосконалено порядок автоматизованого обліку транспортних витрат).

35. Задорожний З.-М. В., Муравський В. В., Шевчук О. А., Судин Ю. А. Management accounting of the settlements with contractors in innovative environment of business communications // Маркетинг і менеджмент інновацій. 2018. № 2. С. 103–112 (0,8 / 0,2 д. а.; внесок автора: розроблено концепцію інтегрованого інформаційного середовища ділових комунікацій).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

36. Муравський В. В. Облік і контроль з використанням інформаційно-комунікаційних технологій в суспільстві оптимізації // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації : збірник тез доповідей Десятої Ювілейної міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 21–23 лютого 2013 р.). Ч. 2. Тернопіль : Економічна думка, 2013. С. 339–341 (0,1 д. а.).

37. Муравський В. В. Базові постулати комп'ютерно-комунікаційної форми обліку // Розвиток України в ХХІ столітті: економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та правові проблеми : збірник тез доповідей Чотирнадцятої Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Тернопіль, 15 березня 2013 р.). Тернопіль : Вектор, 2013. С. 112–114 (0,15 д. а.).

38. Муравський В. В. Консервативність та динамічність принципів обліку в умовах застосування комп'ютерно-комунікаційної техніки // Інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою: аудиторський супровід та бізнес розвідка : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. (Харків, 11–13 квітня 2013 р.). Харків : ХНУМГ, 2013. С. 82–83 (0,1 д. а.).

39. Муравський В. В. Класифікація інформаційних технологій та інформаційних процедур з позиції рівня їх автоматизації // Сучасна наука – інструмент динамічного розвитку економіки України : збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової інтернет-конференції. Вип. 21. (Тернопіль, 20–21 травня 2013 р.). Тернопіль : Тайп, 2013. С. 20–23 (0,25 д. а.).

40. Муравський В. В., Муравський В. В. Організація обліку і контролю в медичних установах з використанням електронної картки пацієнта // Бухгалтерський облік, економічний аналіз і контроль в умовах формування та розвитку сучасних концепцій управління : тези виступів XII Міжнародної наукової конференції (Житомир, 24–25 жовтня 2013 р.). Житомир : ЖДТУ, 2013. С. 146–148 (0,2 / 0,1 д. а.; внесок автора: удосконалено методику комп'ютеризованого обліку витрат медичних закладів).

41. Муравський В. В. Модели делегирования учетно-контрольных функций: организация, автоматизация, дистанционирование // Актуальные проблемы управления экономикой региона : сборник статей Международной научной конференции (Киров, 28 ноября 2013 г.). Кировский филиал РАНХиГС. Киров : Аверс, 2014. С. 142–147 (0,3 д. а.).

42. Муравський В. В., Муравський В. В. Поняття «форма бухгалтерського обліку» в умовах застосування комп'ютерно-комунікаційної техніки // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (Чернігів, 25–26 жовтня 2013 р.) . Чернігів : Черніг. держ. технол. ун-т, 2013. С. 46–48 (0,15 / 0,1 д. а.; внесок автора: розвинуто ідею про необхідність трансформації поняття «форма обліку»).

43. Муравський В. В. Розвиток форм бухгалтерського обліку з використанням ІТ // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна візія та виклики глобалізації : збірник тез доповідей Одинадцятої міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 2. (Тернопіль, 13–14 березня 2014 р.). Тернопіль : Вектор, 2014. С. 304–306 (0,2 д. а.).

44. Муравський В. В. Облікові функції в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми обліку // Наука молода: збірник наукових праць молодих вчених. 2014. № 21. С. 299–305 (0,7 д. а.).

45. Муравський В. В. Комунікаційний аспект централізації (децентралізації) обліку // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. 2014. Випуск 22. Том 2. Серія : Економічні науки. С. 143–147 (0,45 д. а.).

46. Муравський В. В., Муравський В. В. Організаційна варіативність комп'ютерно-комунікаційної форми обліку // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 10–11 жовтня 2014 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2014. С. 89–91 (0,1 / 0,05 д. а.; внесок автора: систематизовано варіанти організаційних дій в умовах запровадження електронних комунікацій).

47. Муравський В. В. Уточнення облікових функцій в умовах комп'ютерно-комунікаційної форми обліку // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : тези доповідей другої Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 24–25 жовтня 2014 р.). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2014. С. 149–150 (0,15 д. а.).

48. Муравський В. В. Застосування хмарних технологій як організаційний чинник при впровадженні комп'ютерно-комунікаційної форми обліку // Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки : матеріали Міжнародної

науково-практичної конференції. Ч. 1. (Луцьк, 10 жовтня 2014 р). / відп. ред. І. Б. Садовська. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. С. 116–118 (0,15 д. а.).

49. Муравський В. В. Банковские коммуникации в организации автоматизированного учета и контроля безналичных операций // Банковская система: устойчивость и перспективы развития : сборник научных статей пятой международной научно-практической конференции по вопросам банковской экономики, Полесский государственный университет (Пинск, 30–31 октября 2014 г.). Пинск : ПолесГУ, 2014. С. 262–265 (0,23 д. а.).

50. Муравський В. В. Комунікаційна спрямованість системних принципів автоматизації обліку і контролю // Бухгалтерський облік, аналіз і аудит та управління економічними процесами в світовій і національній економіці: історія, сучасність, перспективи : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Кам'янець-Подільський, 23 жовтня 2014 р.). Подільський державний аграрно-технічний університет. Тернопіль : Крок, 2014. С. 91–93 (0,1 д. а.).

51. Муравський В. В. Вплив застосування хмарних комунікацій на централізацію обліку // Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : проблеми теорії та практики : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Полтава, 20–23 жовтня 2014 р.). Полтава : ПУЕТ, 2014. С. 266–269 (0,2 д. а.).

52. Муравський В. В., Муравський В. В. Принципи безперервності та модульності у проектуванні автоматизованого обліку з врахуванням необхідності в ефективних комунікаціях // Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів, здобувачів і студентів (Луцьк, 19 листопада 2014 р.). Луцьк : Вежа-Друк, 2014. С. 328–329 (0,1 / 0,05 д. а.; внесок автора: обґрунтовано вплив електронних комунікацій на облікові принципи).

53. Муравський В. В. Економічна неефективність комунікацій в системі бухгалтерського обліку // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна візія та виклики глобалізації : збірник тез доповідей Дванадцятій міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Тернопіль, 26–27 березня 2015 р.). Тернопіль : Астон, 2015. С. 292–293 (0,1 д. а.).

54. Муравський В. В. Комунікаційні мережі облікового призначення // Економіка України в умовах сучасних геополітичних трансформацій : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (Львів, 21–22 травня 2015 р.). Львів : ЛКА, 2015. С. 22–24 (0,1 д. а.).

55. Муравський В. В. Елементи облікової політики щодо організаційних комунікацій // Сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 16–17 жовтня 2015 р.). Івано-Франківськ : Вид-во ІФНТУНГ, 2015. С. 98–100 (0,15 д. а.).

56. Муравський В. В. Автоматизований розподіл облікової інформації // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 20 листопада 2015 р.). Львів : ЛКА, 2015. С. 128–130 (0,1 д. а.).

57. Муравський В. В. Аналіз темпів і тенденцій запровадження комп'ютерно-комунікаційної техніки в систему обліку на підприємстві // Збірник праць. Т.10: Проблеми економіки Тернопільщини та інших територій України / Тернопільський осередок Наукового товариства ім. Шевченка, Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2015. С. 157–165 (0,4 д. а.).

58. Муравський В. В. Автоматизація обліку витрат на відгодівлю тварин // Сучасні агротехнології: тенденції та інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції у 3 томах (Вінниця, 17–18 листопада 2015 р.). Вінниця : РВВ ВНАУ, 2015. Т. 2 С. 185–186 (0,05 д. а.).

59. Муравський В. В., Муравський В. В. Автоматизоване формування облікових проведення // Стан та перспективи розвитку обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю в умовах євроінтеграційних процесів : матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (Чернівці, 26–27 листопада 2015 р.). Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2015. С. 222–224 (0,1 / 0,05 д. а.; внесок автора: обґрунтовано можливість автоматизації облікових записів під впливом використання нейромереж).

60. Муравський В. В. Коммуникационные технологии в международном учетно-налоговом взаимодействии // Становление, проблемы и перспективы развития стран-участниц ЕАЭС : материалы Международной научно-практической конференции (Алматы, 6 ноября 2015 г.). Алматы : Университет «Туран», 2015. С. 358–363 (0,35 д. а.).

61. Муравський В. В. Облікові комунікації в організації статистичного спостереження на підприємстві // Система державної статистики в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи : збірник тез виступів XIII Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди Дня працівника статистики (Київ, 4 грудня 2015 р.). К. : ДП «Інформ. – аналіт. агентство», 2015. С. 81–82 (0,1 д. а.).

62. Муравський В. В. Автоматизація обліку і контролю наданих медичних послуг в умовах страхової медицини // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації : збірник тез доповідей Тринадцятої міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 24–25 березня 2016 р.). Тернопіль : Вектор, 2016. С. 217–218 (0,1 д. а.).

63. Муравський В. В. Автоматизация учета с использованием нейронных сетей распределения информации // Бухгалтерский учет, анализ и аудит: история, современность, перспективы : сборник научных статей / редкол. : А. И. Белоусов [и др.]. Минск : БГАТУ, 2016. С. 124–129 (0,3 д. а.).

64. Муравський В. В. Автоматизація нормативного обліку // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація : збірник тез доповідей учасників XIV Всеукраїнської наукової конференції (Київ, 25 березня 2016 р.). К. : ДП «Інформ. – аналіт. агентство», 2016. С. 176–179 (0,2 д. а.).

65. Муравський В. В. Автоматизована облікова оцінка в умовах інформаційної економіки // Наукові засади розвитку знань економічної теорії : збірник тез наукових робіт учасників III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з економічної теорії (Черкаси, 21–22 квітня 2016 р.). Черкаси : ЧНТУ, 2016. С. 33–36 (0,15 д. а.).

66. Муравський В. В. Облікові комунікації в детінізації економіки // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 11 травня 2016 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2016. С. 158–159 (0,1 д. а.).

67. Муравський В. В. Облік і контроль наданих медичних послуг в умовах запровадження електронної картотеки пацієнтів // Бухгалтерський облік і аудит. 2016. № 3. С. 9–17 (0,8 д. а.).

68. Муравський В. В., Муравський В. В. Автоматизація обліку на основі хмарної бази облікових даних // Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. Ч. 1. (Полтава, 20 квітня 2017 р.). Полтава : РВВ ПДАА, 2017. С. 218–220 (0,2 / 0,1 д. а.; внесок автора: сформовано принципи комп'ютеризації обліку на основі «хмарних» технологій).

69. Муравський В. В. Автоматизація обліку в агропромислових підприємствах з використанням безпілотних літальних апаратів // Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 3. С. 24–34 (0,9 д. а.).

70. Муравський В. В. Автоматизація обліку та інвентаризація землі з використанням безпілотних літальних апаратів // Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 27–28 квітня 2017 р.). Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 194 (0,05 д. а.).

71. Муравський В. В., Муравський В. В. Зовнішні інформаційні комунікації автоматизованої системи обліку заробітної плати // Обліково-аналітичне забезпечення розвитку місцевих громад : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Севєродонецьк, 27 квітня 2017 р.). Севєродонецьк : ПП «Поліграф-Сервіс», 2017. С. 52–54 (0,2 / 0,1 д. а.; внесок автора: здійснено класифікацію електронних комунікацій підприємства).

72. Муравський В. В. Облік і контроль відпрацьованого часу та заробітної плати з використанням автоматизованої системи ідентифікації працівників // Бухгалтерський облік і аудит. 2017. № 5. С. 8–18 (1 д. а.).

73. Муравський В. В. Accounting information safety in software «1С» // «Modern society cooperation and partnerships»: III Interdisciplinary Scientific and Practical Conference (Warsaw Poland, 1st July 2017). CLM, 2017. URL: <http://clmconsulting.pl/wp-content/uploads/2015/04/All-1.pdf> (0,2 д. а.).

74. Муравський В. В., Муравський В. В. Автоматизація обліку та планування транспортних маршрутів з використанням технології глобального позиціонування // Современные информационные технологии в экономике и управлении предприятиями, программами и проектами : XV Международная научно-практическая конференция (Харьков, 29 сентября 2017 г.). – Харьков : Национальный аэрокосмический университет им. Н. Е. Жуковского, 2017. С. 21–22 (0,1 / 0,05 д. а.; внесок автора: удосконалено методику обліку транспортних витрат з використанням системи глобального позиціонування).

75. Муравський В. В. Облік і контроль транспортних потоків з використанням технології GPS-навігації // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та

практики : матеріали Шостої міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22–23 вересня 2017 р.). Одеса : Атлант, 2017. С. 179–180 (0,12 д. а.).

76. Муравський В. В. Інформаційна інтеграція обліку та менеджменту // Стратегічний потенціал державного та територіального розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Маріуполь, 3–4 жовтня 2017 р.). Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2017. С. 332–333 (0,1 д. а.).

77. Муравський В. В. Автоматична інвентаризація програмно-технічного забезпечення // Проблеми та перспективи розвитку обліку, оподаткування, аудиту та аналізу в системі інформаційного забезпечення управління суб'єктами господарювання : збірник тез доповідей учасників VI Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (Херсон, 14–15 листопада 2017 р.). Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2017. С. 94–95 (0,05 д. а.).

78. Муравський В. В. Єдина база облікових даних в основі інформаційного середовища ділової комунікації // Розвиток обліку, аналізу і аудиту суб'єктів суспільного інтересу : тези виступів Міжнародної наукової конференції (Житомир, 20–21 жовтня 2017 р.). Житомир : ЖДТУ, 2017. С. 106–107 (0,15 д. а.).

79. Муравський В. В., Муравський В. В. Перспективні комп'ютерно-комунікаційні технології в організації обліку на підприємстві // Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку : III Міжнародна науково-практична конференція (Чернігів, 27 листопада 2017 р.) : тези доповідей. Чернігів : Черніг. держ. технол. ун-т, 2017. С. 187–188 (0,2 / 0,1 д. а.; внесок автора: обґрунтовано доцільність впровадження технологій обробки інформації у діяльність бухгалтерії).

80. Муравський В. В. Застосування комп'ютерно-комунікаційних технологій у формуванні управлінської та фінансової звітності // Економіка і культура України в світових глобалізаційних процесах: позиціонування і реалії : тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції. Ч 3. (Київ, 21–22 березня 2018 р.). К. : Вид. центр КНУКіМ, 2018. С. 289–291 (0,15 д. а.).

81. Муравський В. В. Інтеграція звітності з використанням Інтернет-технологій // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації : збірник тез доповідей П'ятнадцятої Ювілейної міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 29–30 березня 2018 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 222–224 (0,2 д. а.).

82. Муравський В. В. Електронні договори в основі автоматизованої системи обліку розрахунків з дебіторами // Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Львів, 14–15 березня 2018 р.). Львів : ЛНАУ, 2018. С. 396–398 (0,2 д. а.).

83. Муравський В. В. Комунікації в структурі автоматизованої бухгалтерії об'єднаних підприємств // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 17–18 травня 2017 р.). Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2018. С. 213–215 (0,2 д. а.).

84. Муравський В. В. Варіативність організації обліку з використанням хмарних сервісів // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 31 травня 1 червня 2018 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 76–78 (0,15).

85. Муравський В. В., Муравський В. В. Мережева структура автоматизованої бухгалтерії підприємства // Цифрова економіка: тренди та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Тернопіль, 25 жовтня 2018 р.). Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. С.92–94 (0,15/0,1 д. а.; внесок автора: розроблено схему структури комп'ютерної бухгалтерії).

АНОТАЦІЯ

Муравський В. В. Методологія та організація обліку при комп'ютерно-комунікаційній формі. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки України, Тернопіль, 2019.

У дисертаційній роботі обґрунтовано та розвинуто концептуально-теоретичні, методологічні, організаційні та прикладні положення комп'ютерно-комунікаційної форми обліку. Досліджено наукове позиціонування дефініції «комунікації», її місце та роль в облікових процесах. Доведено, що удосконалення комунікаційних процесів і технологій є еволюційним каталізатором виникнення та розвитку нових форм обліку. Сформовано фундаментальні положення комп'ютерно-комунікаційної форми обліку з обґрунтуванням її впливу на облікову систему. З'ясовано перспективи трансформації методології обліку в умовах впровадження його комп'ютерно-комунікаційної форми. Розроблено положення комп'ютеризації обліку окремих об'єктів з використанням технологій збору, обробки, накопичення та передачі облікової інформації. Систематизовано організаційні варіанти комп'ютеризації обліку й удосконалено структуру комп'ютеризованої бухгалтерії підприємства. Розширено функціональні повноваження та обов'язки облікових фахівців при запровадженні комп'ютерно-комунікаційної форми обліку. Сформовано комунікаційно-безпекові регламенти облікової політики підприємства в умовах застосування комп'ютерно-комунікаційних технологій.

Ключові слова: облік, методологія, організація, електронні комунікації, форма обліку, комп'ютеризація облікових процесів, технології обробки інформації, комп'ютерно-комунікаційна форма обліку.

АННОТАЦИЯ

Муравский В. В. Методология и организация учета при компьютерно-коммуникационной форме. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам

экономической деятельности). – Тернопольский национальный экономический университет Министерства образования и науки Украины, Тернополь, 2019.

В диссертационной работе обоснованы и развиты концептуально-теоретические, методологические, организационные и прикладные положения компьютерно-коммуникационной формы учета. Исследовано научное позиционирование, место и роль коммуникаций в учетных процессах. Доказано, что совершенствование коммуникационных процессов и технологий является эволюционным катализатором возникновения и развития новых форм учета. Сформированы фундаментальные положения компьютерно-коммуникационной формы учета с обоснованием ее влияния на учетную систему. Исследованы перспективы трансформации методологии учета в условиях внедрения его компьютерно-коммуникационной формы. Разработаны положения компьютеризации учета отдельных объектов с использованием технологий сбора, обработки, накопления и передачи информации. Систематизированы организационные варианты компьютеризации учета и усовершенствована структура компьютеризированной бухгалтерии предприятия. Расширены функции и обязанности учетных специалистов в условиях введения компьютерно-коммуникационной формы учета. Сформированы регламенты организации коммуникаций и безопасности в учетной политике предприятия в условиях применения компьютерно-коммуникационных технологий.

Ключевые слова: учет, методология, организация, электронные коммуникации, форма учета, компьютеризация учетных процессов, технологии обработки информации, компьютерно-коммуникационная форма учета.

SUMMARY

Muravskiy V. V. Methodology and organization of accounting at the computer-communication form. – On the rights of a manuscript.

Thesis for a Doctor of Economics degree, specialty 08.00.09 «Accounting, analysis and audit (by types of economic activity)». – Ternopil National Economic University Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2019.

The dissertation substantiates and develops the conceptual basis of the computer-communication form, its methodological and organizational aspects. The influence of modern economic and technological tendencies of social development on the methodology and organization of accounting is substantiated. It is recommended to use the notions of «information processing and transmission technologies» (or «computer-communication technologies») and «computerized accounting system» adhere to the national terminology practice.

The concept of «communication» is examined from the accounting point of view, which helps establish the role of communications in the accounting system. The author identifies the stages of the information transmission based on the following components: sender, data encoding, message, channel of information transmission, decoding, receiver and feedback mechanism, which allows generalizing their characteristics and determining their functional role in the accounting system.

The author substantiates the necessity of adapting the methodology, techniques and organization of accounting to new trends in the technological development of economy and society, such as machine learning and artificial intelligence, «smart» applications for telecommunication devices, Internet of things, «cloud» computing, augmented and virtual reality, digital object twins, block chains, chat systems, adaptive security systems, integrated electronic platforms.

The development of computer communication technologies necessitates conceptualization of «accounting form» as a set of algorithms for collecting, processing and transferring accounting information, specialized software, databases of credentials, communication channels. The principal peculiarities of the computer communication form of accounting are substantiated based on criterion features that identify and distinguish accounting forms. By converging the principles of accounting theory and computer science, a number of conceptual provisions of the computer-communication accounting form are formed. They include remoteness, analytical nature of accounting, complete automation of data collection, permanence, accounting control deregulation, delegation of accounting tasks, priority of the information users needs, communicative convenience, arbitrary frequency of information processing, integration of databases and information services, distributed access to information, unification, mobility of workers. The influence of the computer-communication form of accounting on the integration of economic information in the terminological, methodological, informational, organizational, technical, scientific, educational and methodical aspects is determined.

It is proved that the use of computer-communication technology in accounting largely transforms the accounting methodology towards fully automated collection of data and exclusively electronic document management of business operations and permanent inventory of assets through self-identification and radio identification mechanisms. It also moves towards simultaneous variation estimation of accounting items by different methods, currencies, meters and using information from the Internet, automated calculation of the cost of production (works, services) with the wide use of the valuation method, and application of the artificial intelligence principles in the formation of accounts and the transfer of information to interested parties. Integration and visualization of financial and managerial accounting information with non-financial information in unified electronic reporting documents with the provision of distributed access facilitates to work through the web interface.

The method of computerization of accounting of separate objects with the use of technologies of collection, processing, accumulation and transfer of accounting information is developed. The criteria of adaptation, completeness, centralization, «cloudiness», and delegation are used for systematization of the pertinent organizational arrangements for the computer-communication form of accounting. The structure of the company accounting policy is improved in the organizational, technical, methodological and security aspects that have a direct impact on the communication processes of the enterprise.

Key words: accounting, methodology, organization, electronic communications, accounting form, computerization of accounting processes, technologies of information processing, computer-communication form of accounting.

Підписано до друку 26.04.2019 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 1,9. Обл.-вид. арк. 2,0.
Зам. № А022-19. Тираж 150 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua